

II PART: Pla urbanístic.

- . Distribució, forma i organització del recinte.
- . Tècniques constructives, característiques arquitectòniques:
 - l' enmurallament.
 - els habitatges.
 - els espais de comunicació.
- . Bibliografia.

per Enriqueta PONS i BRUN i

Josep Ma. LLORENS i RAMS.

DISTRIBUCIÓ, FORMA I ORGANITZACIÓ DEL RECINTE.

El conjunt de murs que formen el clos defensiu de Puig Castellet es presenta ben adaptat al relleu, el qual en determina l'estructura i la forma. Consta de tres murs principals distribuïts perpendicularment de tal manera que limiten un espai rectangular (pentagonal) de 25 per 31 metres, els quals enfronten les parts més accessibles del Puig.

El costat orientat al S.E., per on s'aixeca el cim del pujol, resta lliure de reforços defensius: el mateix puig, d'on arrenquen els murs, tanca el recinte. Darrera el pujol es desprèn un fort desnivell que descansa en una esplanada sobre la qual es fixa la vila de Lloret, molt propera al mar. Del cim del pujol estant es divisa un paisatge extraordinari, sobre una distància immesurable. D'allà es veu el Montseny i les Gavarres que limiten la depressió de la Selva, la qual es domina perfectament, així com els punts més destacats de l'entorn, tant els geològics com els arqueològics: Turó Rodó (Lloret de Mar), Els Pedrets (Vil.la romana), el Castell de Sant Joan (Blanes) i el poblat ibèric de Mont Barbat (entre Lloret i Masanet de la Selva. (Veure lám. I).

D'aquest pujol, que possiblement fou utilitzat com a lloc de vigia natural, donada la seva situació i l'espai que domina, i que dissimula l'establiment per la banda de mar, arranquen dos dels murs que tanquen el recinte.

L'entrada principal, situada al Nord, es troba en el lloc de més fàcil accés i per aquesta causa el més exposat. Aquest fenomen s'equilibra reforçant el lloc hàbilment. D'aquesta manera esdevé el punt més ben defensat; l'entrada consta d'un passadís principal, estret, limitat per dues parets que formen part de la muralla, el qual ens porta directament a una torre defensiva i a la zona interna del recinte, mitjançant un gir de 90° cap a l'esquerra. L'espai que ocupa el passadís principal queda totalment aïllat de la torre, de l'interior i de l'exterior del recinte, no solament pels murs que el defineixen, sinó també per les portes que cobreixen les entrades.

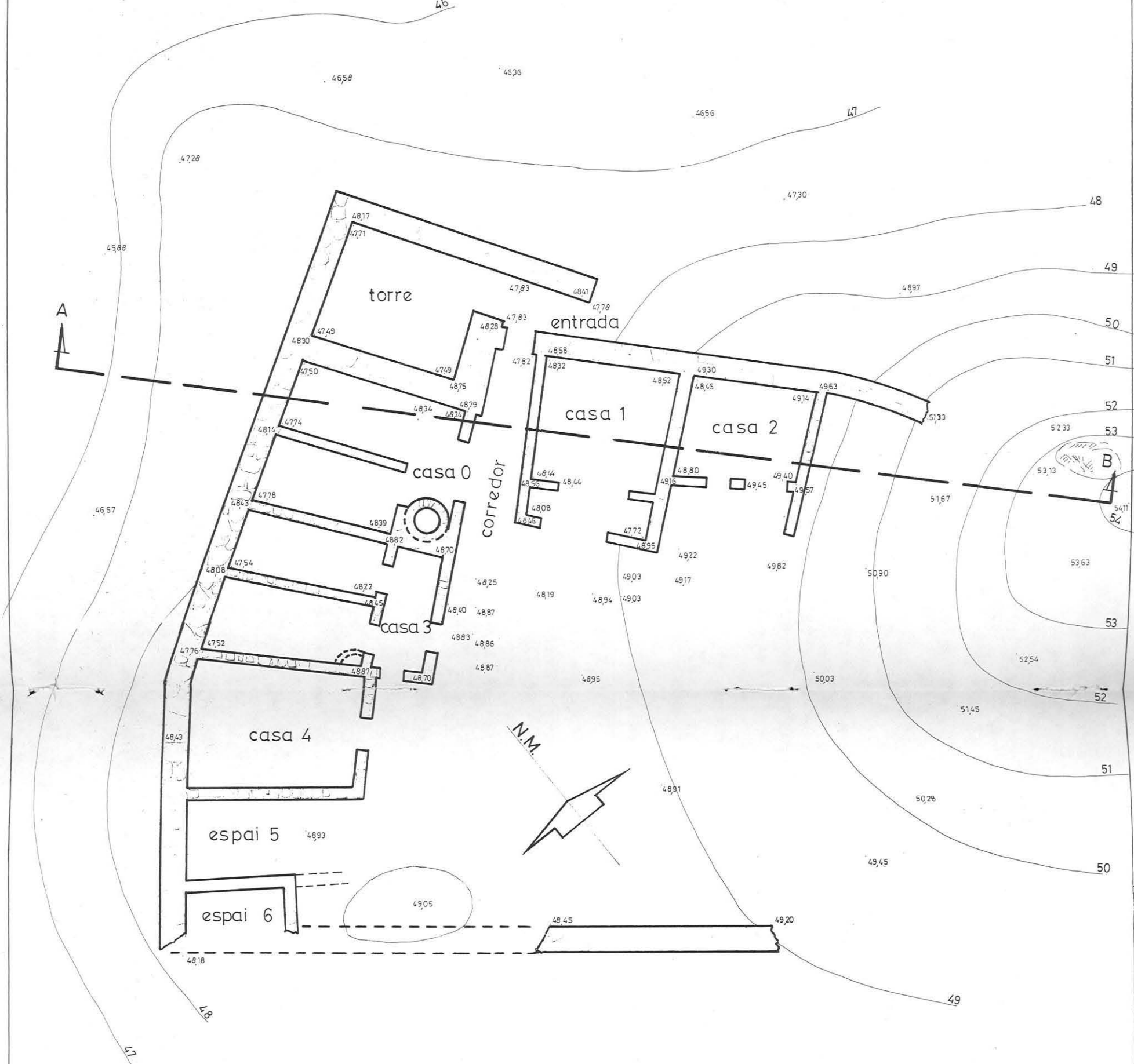
Les cases distribuïdes a l'interior del recinte estan orientades solament cap al S.E. i al S.O. i per tant adossades al mur frontal, al pujol i al mur dret. Encara que no hem finalitzat l'excavació del jaciment, hom preveu l'existència de set espais: dos d'ells anomenats casa 1 i casa 2, estan orientats al S.E. i la resta al S.O.

El conjunt recorda un gran habitatge de diverses peces distribuïdes al voltant d'un pati central o plaça, de tipus helenístic. Al Lenguadoc Oriental aquesta nova distribució de les cases és datada en el segle I, abans de J.C. en època Augústea (DEDET-PY 1976. p. 104). L'evolució de les habitacions és clara i evident. En el cas de la Catalunya Nord, aquesta possible influència hel·lenística es produï a finals del segle IV abans de J.C., com ho demostren tantes restes arqueològiques: el barri hel·lenístic de Roses (NOLLA, NIETO, MARTIN 1979), el poblat de Puig de Sant Andreu (Ullastret. MARTIN 1978. p. 9) i el seu material ceràmic (TRIAS 1967-

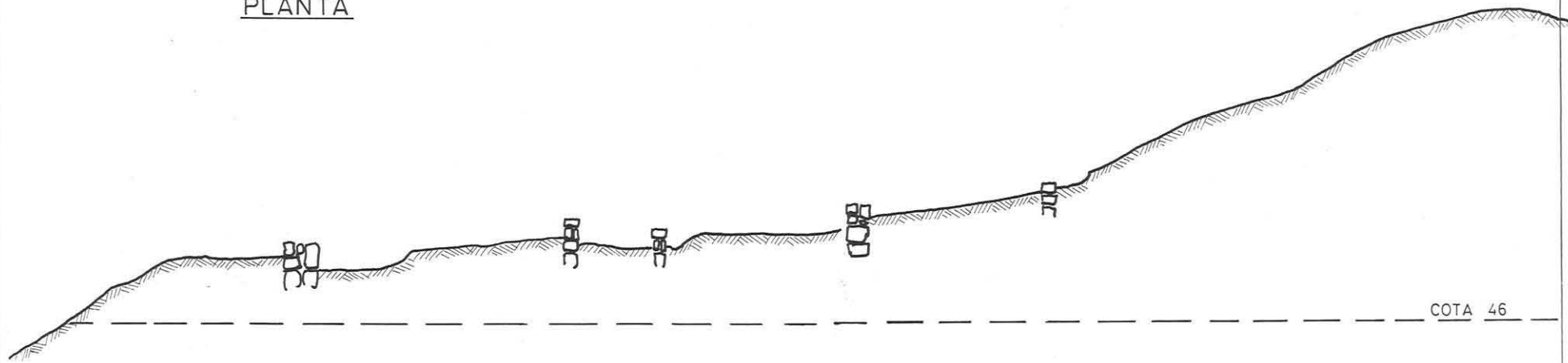
PUIG CASTELLET

URBANITZACIÓ ROCA GROSSA - LLORET DE MAR

SERVEIS D'ARQUEOLOGIA DE LA DIPUTACIÓ DE GIRONA - 1975 - 1980

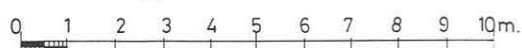
PLANTA

SECCION A-B

lám. IV

Escala gràfica

1968), Empúries ...

Es comprova a les estratigrafies que el contacte amb els grecs fou decisiu a l' hora de construir aquests poblats estables i d' urbanisme pre concebut, característics de l' època anomenada ibèrica a les comarques del N.E. de Catalunya. El canvi d' hàbitat fou sobtat: de petits poblats formats per cabanes de materials lleugers es passa a poblats fortificats i ben distribuïts, on es pot seguir l' evolució de les plantes de les cases fins a l' aparició d' aquests tipus de pati central.

Cal tenir en compte, però, que el Puig Castellet no és una casa sinó un conjunt de cases, i que la distribució urbanística que adopta, a part de possibles models hel·lènics, sembla la més adient a la topografia del pujol i al limitat espai de que es disposà per a la construcció del recinte, i per tant estaria condicionada més aviat per aquests factors.

Les cases o unitats cel·lulars d' habitació presenten les formes tradicionals d' origen protohistòric: hi ha cases d' una sola peça (nº 2, nº 4), de dos compartiments estil "megharon" (nº 1); més complicades amb envans longitudinals, dividint l' espai central en dues o més estances (nº 1 i nº 3). Les dimensions de cada una d' elles són diferents, i la seva distribució interna o organització és també distinta. Malgrat això, totes tenen una llar central (si més no en la seva distribució primitiva), unes empremtes de pals , sobre els quals es carrega el pes de les cobertes, i unes obertures centrals en la paret forana mirant al pati. Hom sospita que cada un d' aquests espais depenia del conjunt defensiu i de la petita col·lectivitat que hi vivia.

Hom ha cregut convenient separar l' estudi del recinte de l' emmurallament, de l' estudi de l' organització de les cases, per aconseguir un resultat asseveratiu del fet.

L' adaptació de les estructures arquitectòniques d' un poblat ibèric, muralla i cases, amb el relleu és un fet constant. Tots els elements defensius d' aquests jaciments, entrada principal, torres, emmurallament, i la pròpia distribució dels espais interns, habitacions, sales i cases, compleixen garanties de seguretat i harmonia. Els murs segueixen les corbes de nivell i determinen la forma del recinte. Tots els jaciments ibèrics emmurallats -coneguts o visitats- de les zones catalanes i aragoneses compleixen aquestes normes. Les cases estan disposades seguint els nivells de les terrasses i el lloc de més fàcil accés és utilitzat com a entrada principal des de l' exterior a l' interior, i per tant, reforçat per una sèrie d' elements defensius característics: passadís estret defensat per una torre rodona o quadrada i limitat per murs que formen part del conjunt de la muralla. (Veure. l' am. IV).

Es conegut per tothom que els jaciments ibèrics de la regió de Girona, com són els de Puig de Sant Andreu (Ullastret), Castell (Palamós), La Creueta (Girona), Puig Castellar (Santa Coloma de Gramanet), Tivissa (Tarragona) o els del Baix Aragó, Sant Antoni (Calaceit), Tossal Rodó (Calaceit), Els Castellans (Cretes) compleixen amb aquests criteris. La distribució interna, poblat, colònia, recinte, fortificació, dependrà del lloc, de l' espai i de la pròpia organització tribal.

Tenim innombrables exemples que són difícils d' ésser exposats en aquest treball, i més si tenim en compte que la intenció del present es

tudi és la de proveïr de més dades i resultats tot un conjunt de jaciments, que per les seves estructures i organitzacions, hauran d' aclarir, algun dia, quin era l' estatus social i el nivell cultural de desenvolupament dels nostres pobles anomenats ibèrics.

TECNiques CONSTRUCTIVES, CARACTERÍSTIQUES ARQUITECTÒNIQUES.

El pla urbanístic respon a una forma preconcebuda, malgrat que el relleu determina l' estructura i la forma. Així passa en tots els poblats ibèrics de la nostra regió, a partir del segle VI a J.C. La distribució dels elements d' habilitació i els elements defensius estan en perfecta harmonia amb els llocs de comunicació: carrer, places, esplai, etc.

L' àrea que ocupa el recinte de Lloret presenta una forma rectangular (poligonal) de petites dimensions, de 550 m². Només cal pensar en una muralla que limiti aquest espai, cases alineades unes a les altres i adossades al mur, de tal manera que totes elles han de tenir una obertura que mira a un espai central, el qual queda lliure. Aquesta obertura sol situar-se, a Lloret, al mig d' una paret i coincideix amb l' entrada principal de cada unitat. Però el recinte de Lloret no presenta cases adossades als tres murs que el limiten. Dins el pla urbanístic establert o preconcebut, s' hi han d' adaptar altres elements ambientals o subordinats a la necessitat de la defensa. Així ens trobem que els espais d' habitatge limitats per parets mitgeres, s' adossen als murs Nord i Est del recinte, i per tant les obertures o entrades als espais estan orientades al S.O. i al S.E. Aquesta característica ambiental il·lumina i escalfa els espais la major part del dia. És inconcebible pensar de construir-hi cases d' esquena al sol, si més no dins el pla urbanístic del món ibèric.

Malgrat que el recinte de Puig Castellet presenta bastants nivells de construcció, tècniques de construcció diferents i diversos aparells, tota la seva estructura està dirigida d' una manera sincrònica i regular, independentment de tota iniciativa individual, encara que aquesta última sembla que es dongui més en els espais que hom ha denominat "cases". Aquest sincronisme quedarà demostrat també dins l' estudi del material ceràmic.

En el pla urbanístic preconcebut hem de distingir dos elements característics: l' emmurallament i els habitatges, per una banda i els espais de comunicació per l' altra.

A.- L' emmurallament: Consta de tres elements considerats essencials per a qualsevol estructura de tipus defensiu:

- a). La muralla.
- b). L' entrada principal.
- c). La torre de defensa, ordinària.

a). La muralla. Consta de tres panys de murs, adaptats a la vessant Nord del turó de Puig Castellet. Del pujol situat al S.E., el que es presenta com a una torre natural, en parteixen dos murs que formen la muralla: un orientat de N.O. a S.E. i situat a l' Est i l' altre amb la mateixa orientació situat a l' Oest. Ambdós murs circulen quasi paral·lelament distanciats de 24 a 26 m. i estan tancats per un tercer mur orientat al Nord-Oest, que limita el recinte. Un dels dos murs longitudinals, el que es troba situat a l' Est, està descobert en la seva totalitat i té 14 m. de llargària. Aquesta longitud no coincideix amb la del recinte, ja que en el punt final del mur Est es troba el passadís principal i el corredor. La llargària del del recinte es continua per un altre mur de les mateixes característiques, però comença a dos metres de l' anterior, limita el passadís principal i una torre ordinària i fa uns 10 metres. En total la lon

gitud del recinte, pel cantó Est és d' uns 22 m. El primer tros de paret s' utilitza de fons pels habitatges 1 i 2 i té 1 m. d' amplada. El pany de paret final s' adapta com un cuny en el subsòl, el qual ha estat rebaixat expressament per l' encaixament de la base del mur. En aquest punt, el mur queda perdut justament en el moment que el pujol s' aixeca en una forta pendent. (lâm. V, fig. 3).

Aquesta adaptació del mur Est al subsòl fa pensar que el recinte que dava obert i orientat al S.E., dissimulat evidentment pel pujol. Darrera-ment trobarem un tros de pany de paret que tancava el recinte per aquest costat, però la seva fonamentació i estructura ens varem treure de qualsevol dubte. Consistia en una paret moderna, la qual reposava sobre un nivell de sedimentació bastant avançat i gruixut. Sota el nivell de sedimentació aparegué una paret d' habitatge que corresponia a la casa 2.

El pany de mur orientat al N.O. tanca el recinte per la part Nord i té uns 26 m. de llargària. Aquesta és la zona més ampla del recinte, ja que cap el pujol s' estreny en 23 m. Aquest mur s' utilitza com a paret de fons dels habitatges adossats 0, 3 i 4 i dels espais 5 i 6, i un tros forma part de la torre. La cantonada d' aquest mur juntament amb l' orientat a l' Est està perfectament construïda i reforçada, car és el punt on s' orienta la torre ordinària de defensa la qual mira exactament al Nord.

Les característiques constructives d' aquest mur són les mateixes que l' anterior: també té 1 m. d' amplada aproximadament. Les dues filades de pedres que limiten el mur circulen en línia recta, obrint-se a la vessant tot fent un angle obtús amb el mur Est. En arribar a la casa 4, és a dir, a uns 18 m. de la cantonada Nord, canvia la seva direcció, salvant d' aquesta manera la forma peculiar del recinte rectangular (pentagonal).

De la cantonada Oest, així com del pany de mur que parteix d' aquest punt és massa aviat per treure'n conclusions, ja que està en procés d' excavació.

La tècnica constructiva dels murs que formen la muralla està basada en la col·locació de dues filades de pedres de formes rectangulars (trapezoïdals), de tamanyos diferents, preparades irregularment, però aplanades pels cantons que formen l' aparell intern o extern, indistintament. Les filades de pedres estan disposades horitzontalment, amb les pedres posades de pla, unes sobre les altres, donant com a resultat un aparell pseudo-isòdom (irregular), ja que els blocs són de diferents tamanyos i les juntes de les pedres no són alternants. Entre ambdues filades hi ha un espai que s' ha reomplert amb peces posades a través fent clau i distribuïdes en tota la superfície. Es el sistema anomenat de paret buida, i s' adopta en parets foranes exposades al vent o a la pluja. Aquest elements són aptes en el cas de la muralla que limita el recinte de Puig Castellet, als quals n' hi podem afegir d' altres, a més de l' element estrictament defensiu, com poden ésser els aïllants del fred i de la calor. Els espais buits restants entre els dos aparells, s' omplen de pedres petites irregulars.

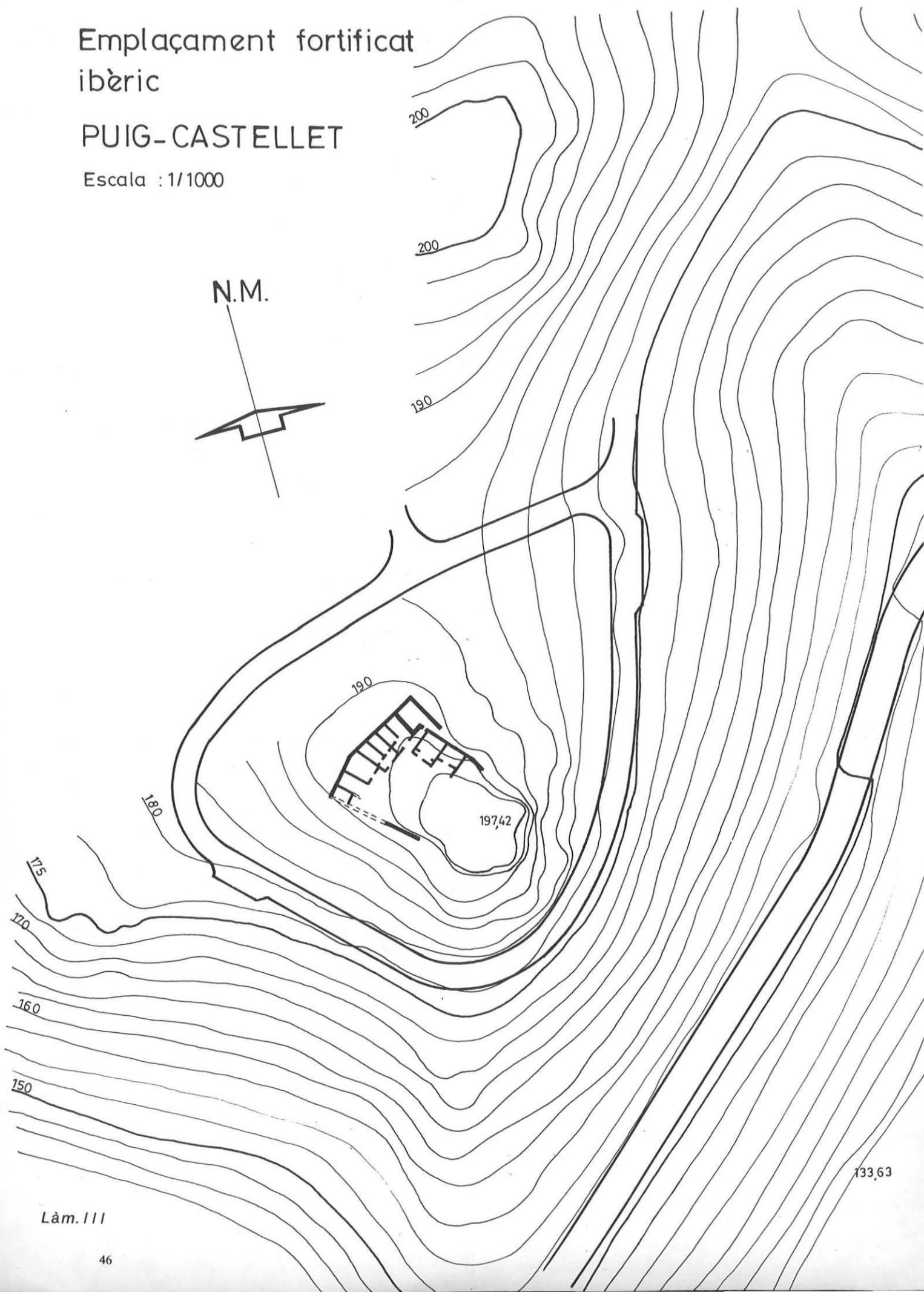
Els dos aparells que formen la paret de la muralla, l' interior i l' exterior són tractats de la mateixa manera. Entre les pedres disposades generalment de pla, s' hi col·loquen petites falques de la mateixa pedra, que consoliden la paret. Aquestes estructures paramentals amb pedra són re

Emplaçament fortificat ibèric

PUIG-CASTELLET

Escala : 1/1000

N.M.

forçades amb un material inorgànic de gra molt fi, d' aspecte argilós de color clar, difícil d' ésser observat directament. Es segur, però, que la paret no s' ha construït amb pedra seca, sinó més aviat en paret enfangada, la qual dóna suport i força al parament. No és estrany veure en els paraments de la muralla, la col·locació de pedres grosses irregulars, posades de cap en la part inferior, en contacte amb la roca mare, donant en aparença un aparell de tipus ciclopi, però les pedres no són del tamany característic. En general, podem dir que els paredats de les muralles, com el de les parets de les cases, són fets de pedres naturals irregulars, no gaire retocades, col·locades damunt un llit de fang i amb els junts també plens, donant l' aspecte d' un "opus incertum" o aparell antic. (Veure diversos aspectes d' aparells i paredats de Puig Castellet, làm. V i VI).

A part de la tècnica constructiva dels paredats, és important parlar de la fonamentació dels murs o dels canvis de direcció de les parets.

La fonamentació dels murs s' ha construït emprant una tècnica molt rudimentària però no pas sempre en tots els casos. A vegades observem que les pedres que formen la paret descansen directament sobre un terra pla, però en aquells casos en què la roca mare presenta un petit desnivell, aquest s' aprofita retallant el subsòl i fent-hi una trinxera -com un esglaó-, de tal manera que mentre un aparell descansa en un nivell més alt l' altre ho fa en un nivell més baix, fins arribar a la mateixa rasant. La construcció d' aquesta trinxera és observable en els paraments interns de les habitacions 2, 3 i 4, la qual es coberta posteriorment amb pedretes i arenes per formar els sòls, en el parament extern de la casa 1 per rebaixar el sòl del passadís central i sobretot en les cantonades dels murs.

Els canvis de direcció dels murs més importants són en la construcció de la torre, dels quals en parlarem més endavant.

En la casa 4, el mur que s' utilitza de fons i el que forma part del pany Nord presenta un petit canvi de direcció de les seves filades, donant al mur un aspecte curvilini (poligonal). Les juntes de les pedres en aquest punt estan molt separades; formen, així, una encletxada. (làm. VI, fig. 3).

b). **L' entrada principal.** Constitueix un dels elements defensius més importants de qualsevol clos emmurallat. L' adaptació del recinte al rellieu, concep la col·locació de l' entrada principal en el lloc de més fàcil accés, pels seus habitants. Aquesta exclusivitat determina també el lloc més perillós, i per això és hàbilment reforçat convertint-lo en el punt més transigent, dissimulat i defensat.

Les petites dimensions del recinte de Puig Castellet, designen una sola entrada principal la qual comunica l' exterior amb l' interior. Aquesta entrada, orientada al S.E., consta d' un passadís central de 4 m. de llargària per 1,40 m. d' amplada, limitat per dues parets de muralla: la de l' esquerra forma el fons de l' habitatge 1 i la de la dreta continua fins a formar la torre. Aquesta última emmarca l' obertura principal d' accés. La distància màxima que existeix entre els dos murs és de 3,40 m. essent (aquesta mesura) important per a la defensa. Aquest passadís es comunica directament amb la torre, l' entrada de la qual d' 1,60 m. d' amplada, està també limitada. La relació del passadís amb el recinte es fa

mitjançant un gir de 90º a l'esquerra, a través d'una entrada molt estreta, d'un metre d'amplada i un corredor (carrer) el qual es comunica directament amb la casa 0 i l'espai central. (lâm. VII).

Ens trobem, doncs, que els punts defensius més importants de l'entrada principal són: el passadís limitat per dos murs gruixuts, els quals formen part de l'estructura de la muralla, la torre ordinària col·locada al final del passadís i les tres obertures que comuniquen respectivament l'exterior, la torre i el recinte. En les tres obertures, ben denominades entrades, s'han trobat senyals de portes clavades i altres elements de limitació. A l'entrada principal, la gran llosa col·locada a l'extrem del mur, presenta una gran depressió (lâm. VII, D) feta expressament per tal de suportar quelcom pesat. Aquest fenomen no s'hauria tingut en compte, a no ser pel senyal que hi ha al mur oposat, en l'aparell que mira l'entrada, el qual demostra que servia per aguantar una barra horitzontal. L'entrada a la torre també estava tancada per una porta clavada de les mateixes característiques que la principal, només que s'obria pel cantó contrari. L'entrada està formada per una paret que tanca la torre i el mur del passadís, el qual continua. La gran llosa característica es troba a l'esquerra, i presenta una depressió quadrada, la qual suportava un pes tan considerable que va partir la llosa. L'altre mur contrari presenta un senyal, resultat de suportar quelcom horitzontal. Una mica més avall d'aquest senyal hi ha, a terra, un forat de pal important (veure lâm. VII).

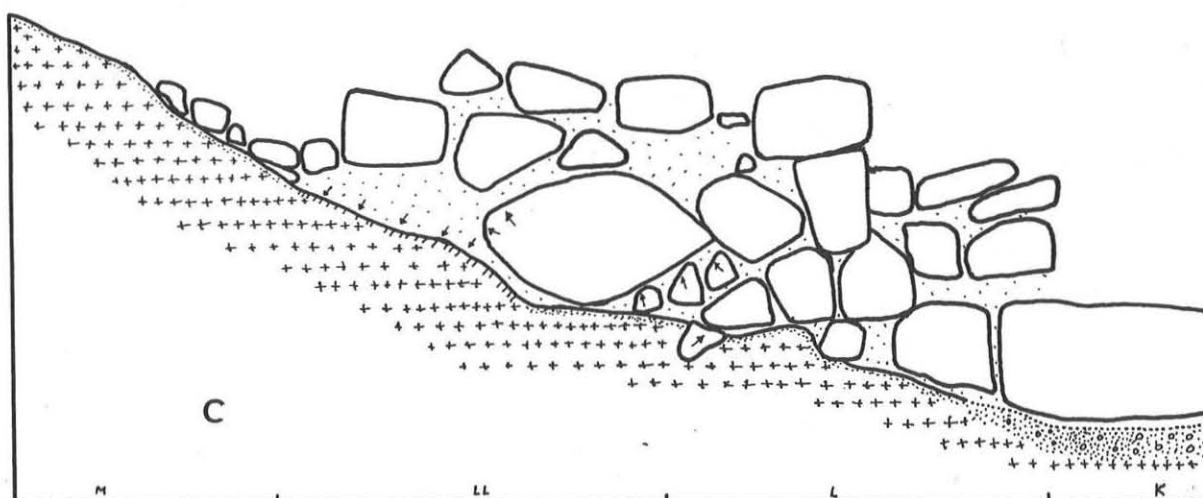
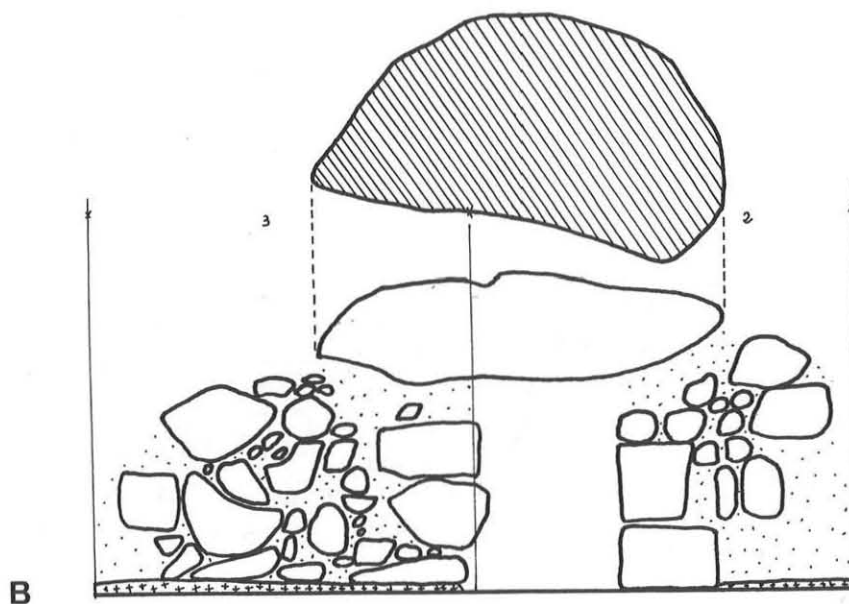
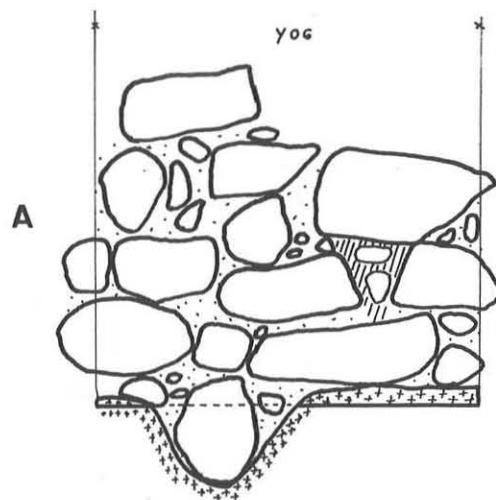
No podem, ara per ara, especificar més sobre portes, ja que els estudis actuals que s'hi refereixen són molt insignificants.

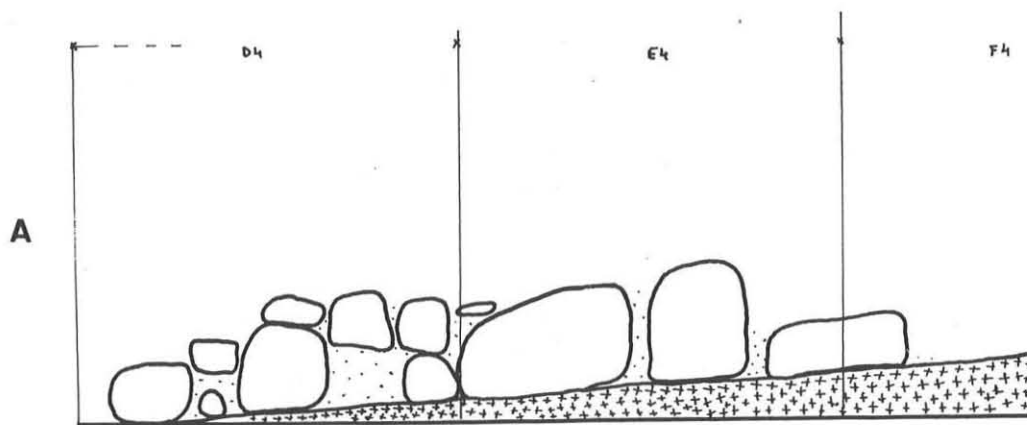
Només cal parlar de la tercera entrada: la que comunica el passadís principal amb el recinte a través d'un corredor. Encara que no hem observat cap senyal de porta concreta. Aquesta entrada ha estat reduïda, mitjançant una pila de lloses planes en un cantó, la qual fa que tingui una obertura estreta de quasi un metre d'amplada. En el corredor s'han trobat restes d'un foc i bastant material ceràmic el qual ha deixat marcat l'aparell extern de la casa 1. Els materials lítics també són importants: pedres rodones i polides (percutors), polidors, quarsos retocats, etc.

c). **La Torre.** Hom ha considerat diversos tipus de torres: ordinàries, destinades estrictament a la defensa, monumentals, fetes per ésser vistes i per ésser punts importants de visibilitat i dominació i les naturals, destinades a la mateixa funció que les monumentals.

Podem considerar, en el recinte de Puig Castellet, l'existència d'una torre ordinària i defensiva, la qual està construïda dins el clos emmurallat i orientada al Nord, tot reforçant l'entrada i el propi recinte, i una torre natural considerada en el propi pujol. Aquest últim dissimula tot el recinte, com a conseqüència el defensa al mateix temps que des del seu cim es gaudeix d'una gran visibilitat i domini.

De la torre ordinària només poden parlar de la seva estructura i forma, ja que una gran part va ésser excavada per la Sra. Carolina Nonell en campanyes antigues. La torre es presenta limitant un espai buit, situat al Nord, de forma rectangular de 4,20 per 5,10 metres de superfície i dissimulada dins el recinte. Dues parets dels murs Est i Nord la limi-

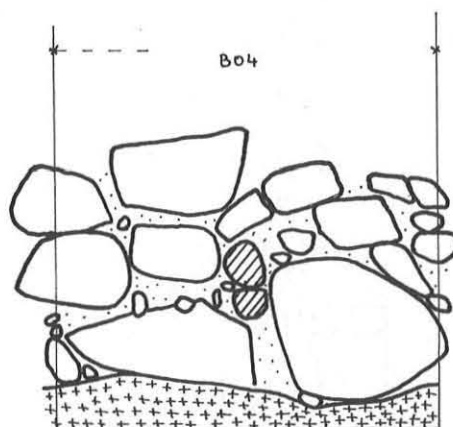

casa nº 1 S.S. 4

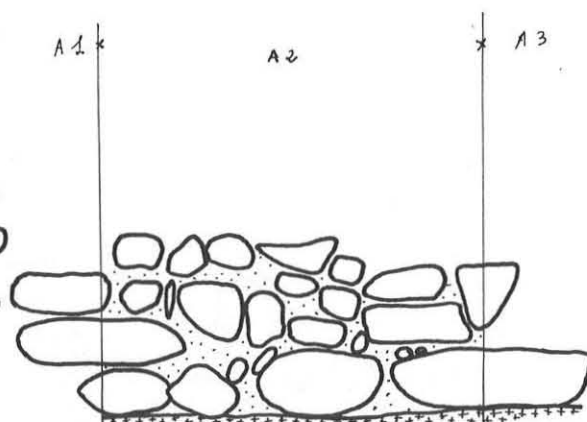
1 m.

B

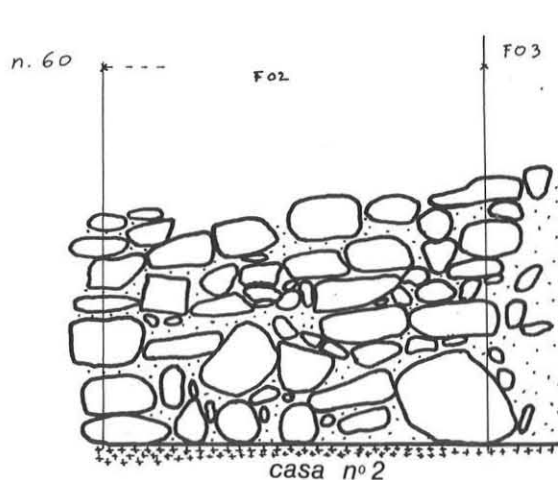
muralla - tanca de porta

C

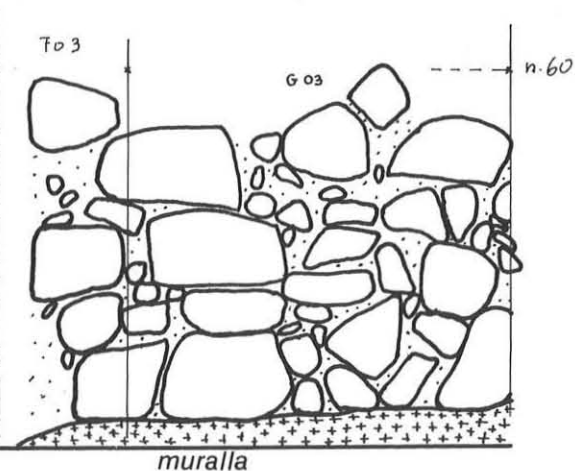
casa nº 1

D

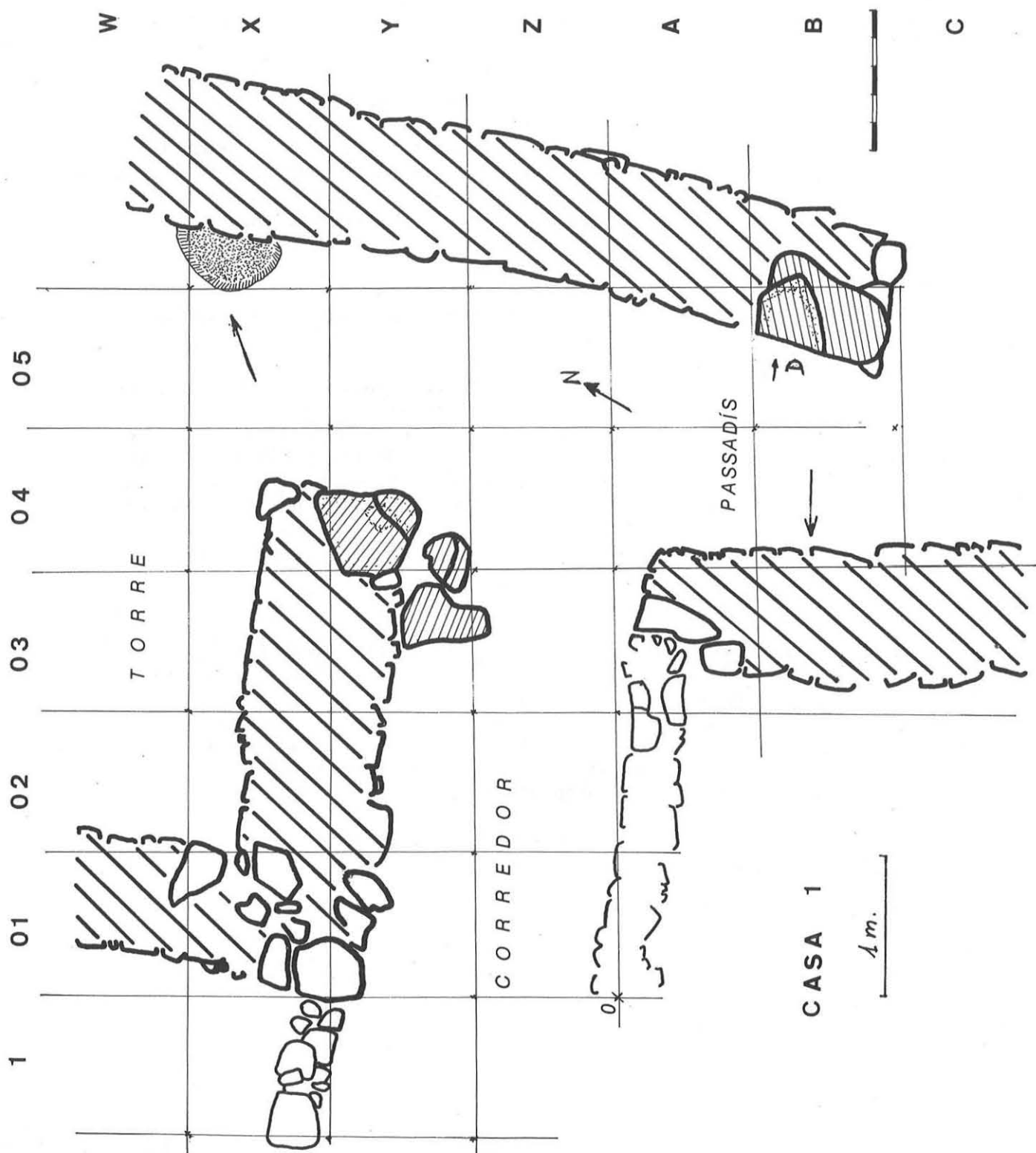

casa nº 2

E

muralla

Làm. VII

Planta de l'àmbit d'entrada al recinte

ten pel cantó extern, fent un angle al Nord de 90°. La tècnica constructiva emprada per la formació de l' angle és sòlida, utilitzant lloses de llarg i de través per aconseguir el canvi de direcció. Un tercer pany de mur que limita la torre parteix del mur Nord, a uns cinc metres, en direcció perpendicular formant un segon angle, també recte. Aquest mur sembla adossat a la muralla, i la seva tècnica constructiva és la mateixa emprada en tot el murallam. Té una amplada d' uns 90 cms. i una llargada de 6,70 m. El tercer angle està format per aquest mur anterior i un altre que tanca l' espai destinat a torre, i queda perdut per formar l' entrada. La tècnica constructiva en la formació de l' angle es fa canviant l' orientació de les lloses en desviaix. Tots els angles de les parets, així com les parts finals que limiten entrades, estan representats per la presència de lloses o pedres molt més grans, i sembla que són col·locades per a una millor consolidació i reforçament. L' entrada a la torre estava tancada (com ja hem dit) amb porta clavada, per un sistema de tanca formada per una viga vertical, fixada per un envà transversal i mòbil, per una sèrie de senyals.

Malgrat les dimensions de l' espai buit de la torre, hom ha de considerar que les de l' espai extern són les més importants per a la defensa. De l' angle Nord a l' angle Sud amida 9,50 metres de llargària i del cantó O. a l' Est amida uns 8 metres, i l' amplada total vista la torre de través seria contant amb els murs de 6,20 metres. Aquestes mides, evidentment, són més importants que les que hem vist a l' entrada principal. Es per això que la torre és el punt més reforçat i d' on s' ha de procedir a fer qualsevol atac-defensa. (Veure planta general del poblat, l'âm. IV).

B.- Els habitatges. Per al' estudi de l' hàbitat ibèric cal tenir en compte dos factors: la seva relació amb el medi físic i les seves característiques arquitectòniques i de distribució.

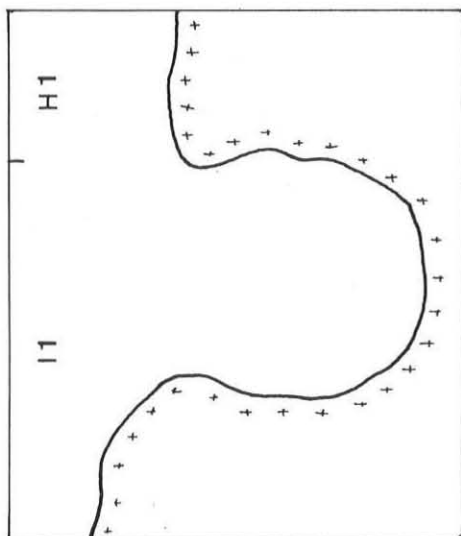
Tots els poblats ibèrics presenten una topografia amb característiques molt semblants: estan situats en un turó o punt elevat sobre el territori circumdant molt sovint prop d' un riu.

En el Puig Castellet trobem un petit recinte fortificat situat dalt d'un turó en un espai força planer i adossat al pujol del cim. L' espai emmurallat tanca pràcticament tota la zona on era possible d' edificar-hi habitatges, malgrat el desnivell. El lloc és de fàcil defensa, donades les seves característiques topogràfiques. L' aspecte defensiu és remarcant encara més per una muralla, l' única obertura de la qual està protegida per una torre.

Els habitatges presenten les característiques típiques de tots els poblats ibèrics. Les cases, perfectament adaptades a la topografia presenten una forma quadrangular (rectangular), forma més freqüent, seguint tradicions molt antigues. Solen tenir una habitació principal, a voltes dividides en dues i una antesala. Aquesta estructura, amb una llar central fa pensar en la del "megharon" pre-hel·lènic, especialment la distribució de la casa l. Els diferents recintes d' habitació estan adossats als panys de la muralla la qual forma més o menys un angle recte, deixant al mig un espai buit, a manera d' una petita plaça central.

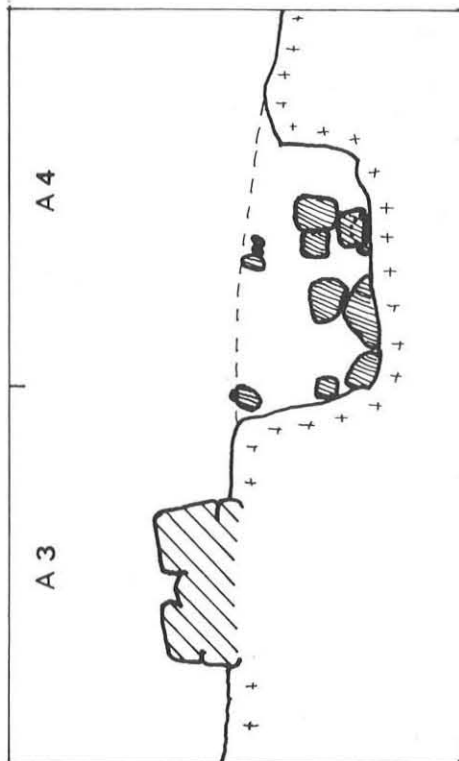
Els materials de construcció són els habituals: fonaments i part inferior de les parets fets de pedres bastament tallades i lligades amb fang, formant un parament força irregular, i la part superior feta en tovots o tàpia. El teulat, possiblement de branques recobertes d' argila, estaria sostingut per un embigat i una sèrie de pals verticals elevats a terra, els orificis dels quals han estat perfectament identificats. Les parets solen estar encaixades i sostingudes en el terreny mitjançant una trinxera.

Tots els detalls tècnics, arquitectònics i de distribució de materials de cadascuna de les cases són estudiats a les fitxes que segueixen, elaborades per a cada habitatge:

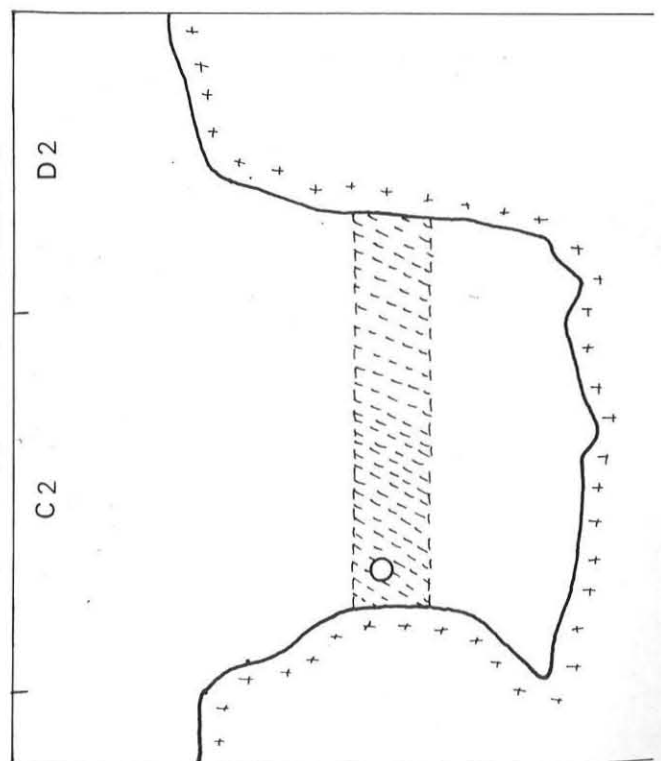

Perfil de la sitja [casa nº2]

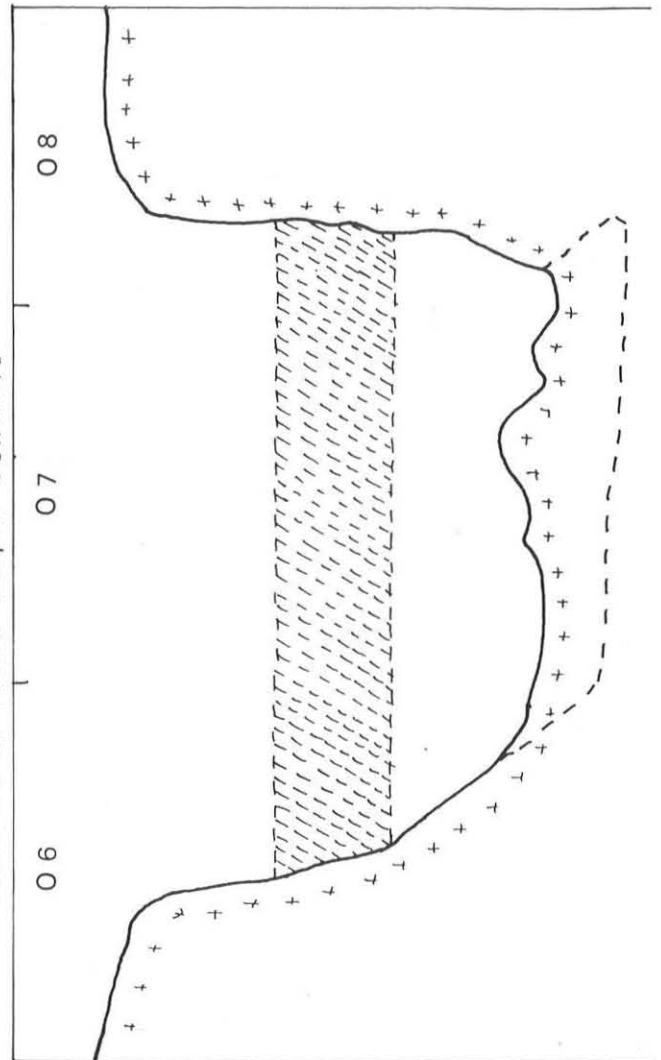
CONCENTRACIÓ
DE MATERIAL

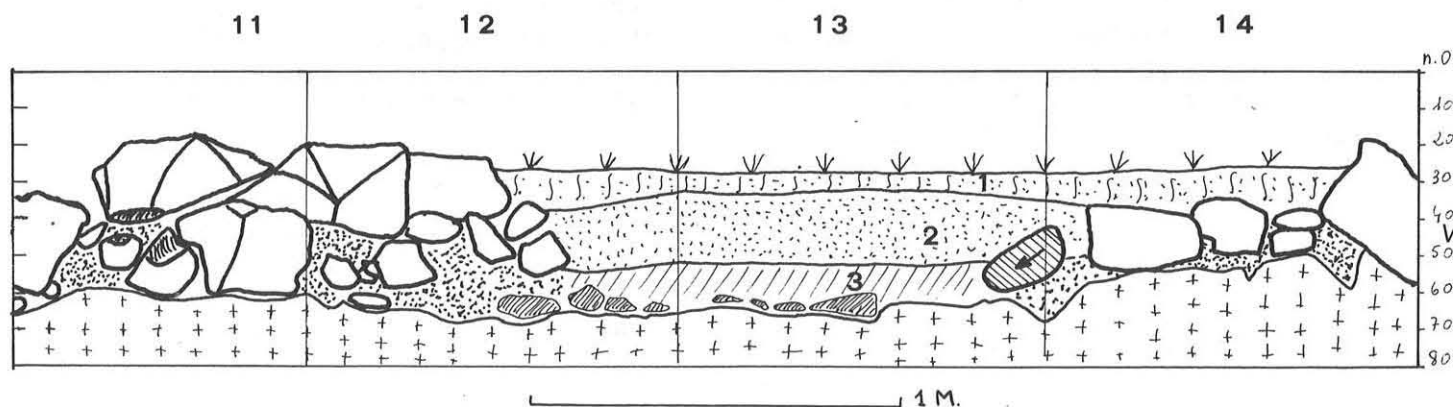
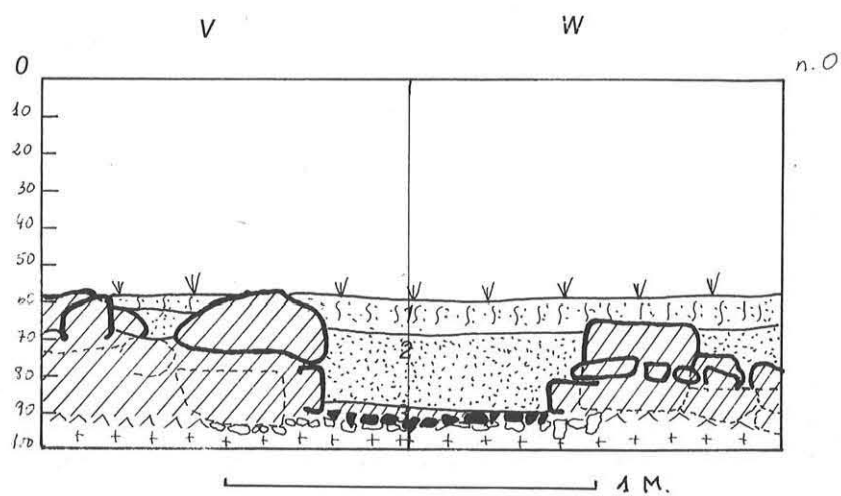
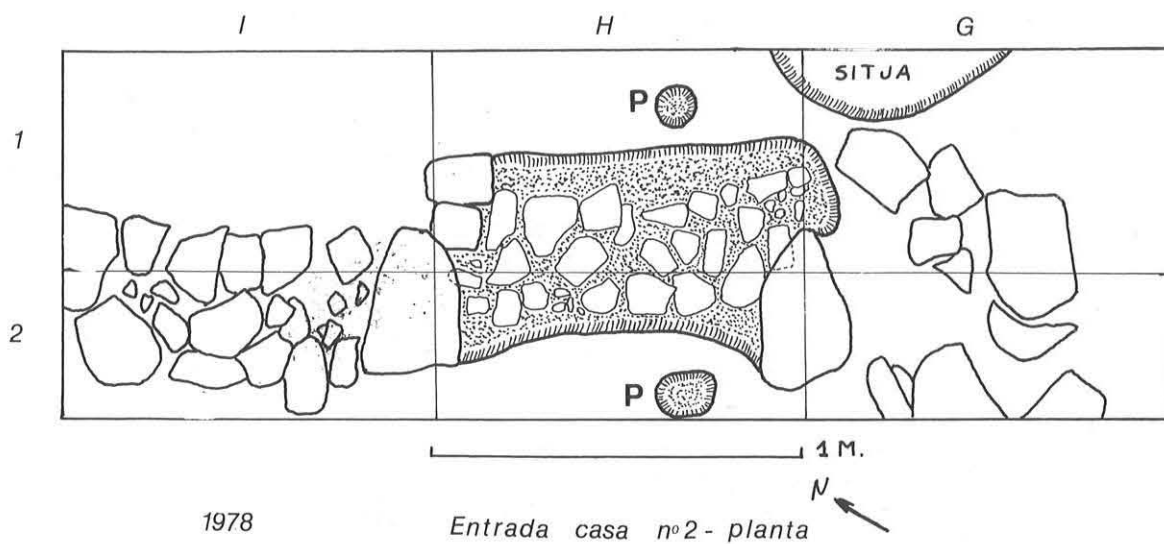
Perfil de la cubeta [casa nº1]

Perfil de la fossa [casa nº1]

Perfil de la fossa [espai central]

HABITATGE nº 0. (lãm. IX-X).

Situació.- Entre la torre quadrada i la casa nº 3, adossada a la paret esquerra de la torre i al pany de muralla frontal al puig.

Orientació de l'entrada.- S.E.

Forma i dimensions.- Rectangular (trapezoïdal).

- Espai interior: 35,75 m².
- Espai exterior: 55,20 m². incloses les parets.

Distribució interna. Elements constituents.- La casa nº 0 està dividida en tres habitacions: una antesala (5 per 2 m.) i una gran sala (5,50 per 7 m) dividida en dues per un envà longitudinal.

La zona esquerra de l' antesala que limita amb la de la casa nº 3 presenta una estructura circular formada per una filada de pedres, buida per dintre, que reposa a ras de terra i que correspon a part d' un forn artesanal (Ø 90 cm. int.). A l' interior de la sala hi ha restes d' una llar que deuria estar adossada a l' envà.

Tècniques constructives i característiques arquitectòniques.-

a) **Sòl d' habitació.** Format pel sauló (granit descomposat) de la roca mare i possiblement anivellant el desnivell que fa en direcció al fons de l' habitació, amb terres de reompliment com les de les altres cases estudiades.

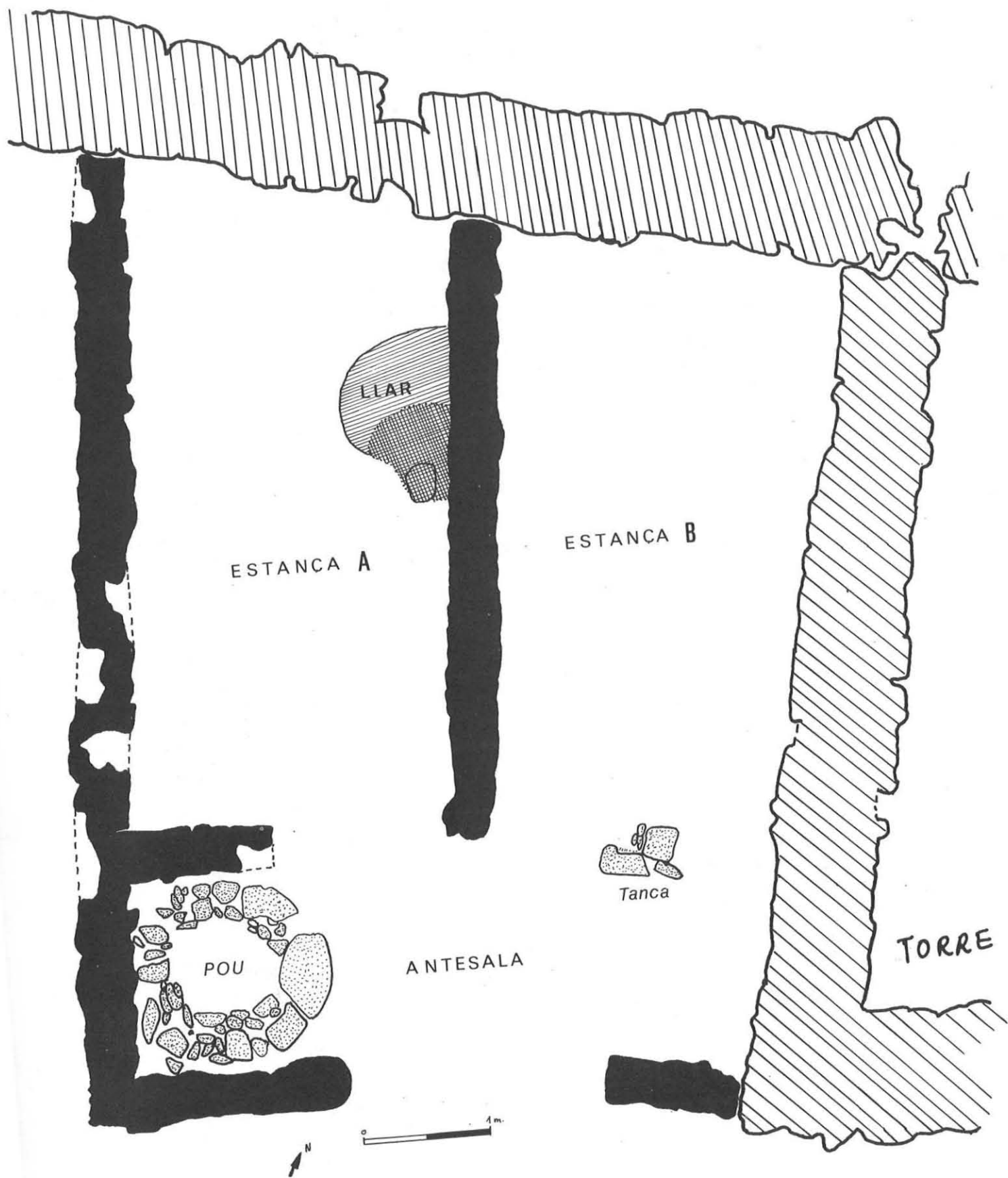
b) **Parets.** La lateral dreta formada per la de la torre i la del fons per la muralla, a les quals està adossada. Les altres estan construïdes mitjançant dues files paral·leles de pedres planes disposades horitzontalment, amb una amplada mitja de 35-40 cm., mentre que la muralla i la paret de la torre mesuren aproximadament 1 m. d' amplada. L' entrada principal està limitada per dues parets transversals adossades a les laterals i estan reforçades al final per una pedra molt més gran que les que formen les parets.

c) **Sosteniment i coberta.** No s' ha pogut observar. No obstant, hi ha una petita estructura formada per dues pedres planes, retocades i formant angle entre elles, situades al bell mig de l' entrada de l' estança dreta. El retoc ha estat fet per fregament i dóna una depressió circular, el fet del qual, sembla que aguantaria un pal important. Aquestes lloses estan aguantades per pedres més petites.

d) **Accés.** Format per l' habitació dita antesala, la qual es comunica directament amb el corredor.

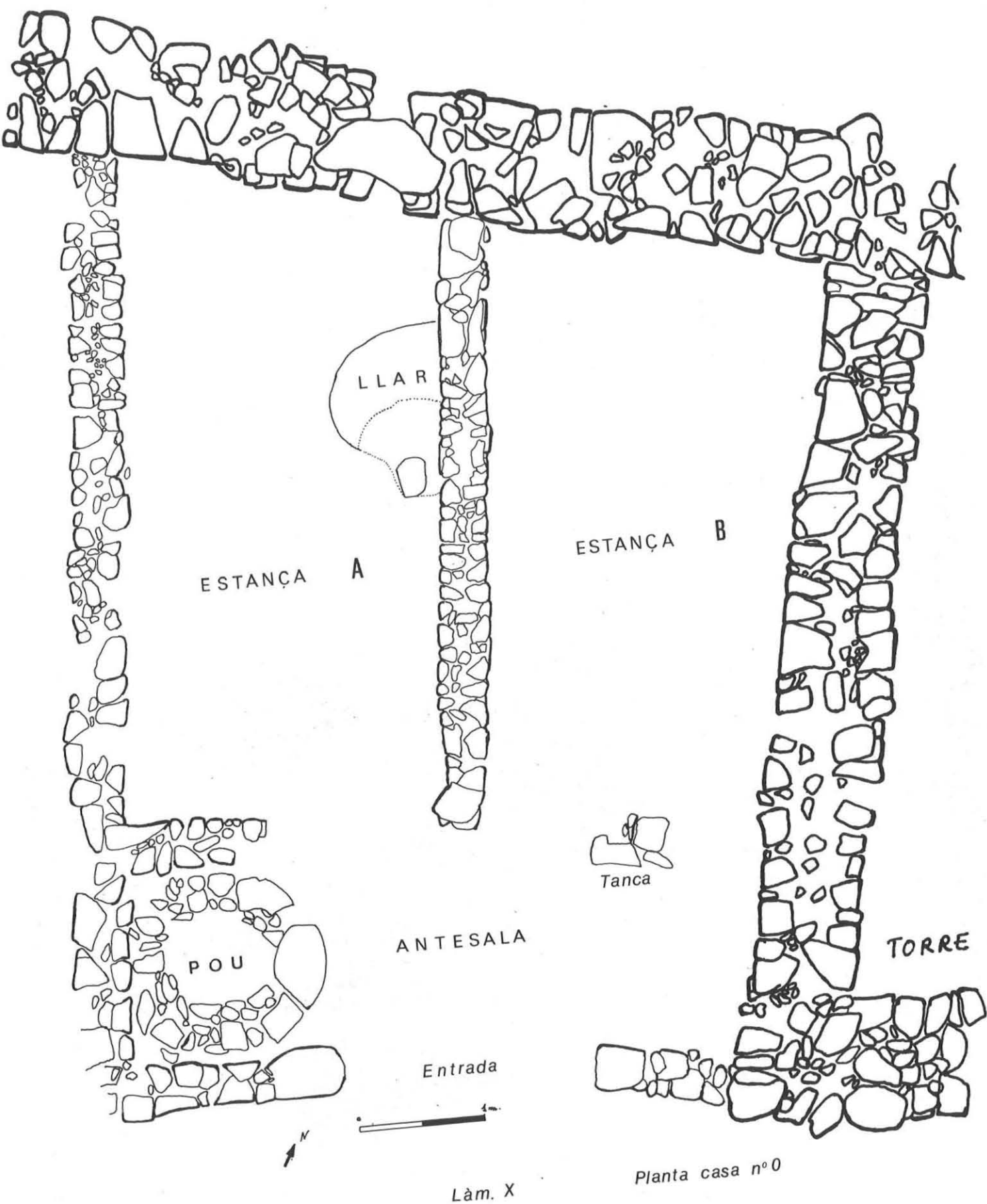
e) **Entrada.** La que comunica l' exterior amb l' antesala té una obertura de 2 m. d' amplada, i les que s' obren a les dues sales interiors, 1,20 m. la de l' esquerra, i 2,20 m. la de la dreta. Les tres entrades no presenten cap mena de senyals.

Distribució del material arqueològic.- No s' ha pogut observar, ja que aquesta casa fou excavada antigament i no va ésser objecte de cap excavació sistemàtica. Tampoc sabem res del material.

Lám. IX

Planta CASA nº 0

HABITATGE nº 1. (làms. XI, XII, XIII).

Situació.- Entre la casa nº 2 i el corredor d' accés al poblat, adossada a la muralla NE.

Orientació de l' entrada.- SW.

Forma i dimensions.- Rectangular (trapezoïdal).

- Espai interior: 23,95 m².
- Espai exterior: 39,95 m².

Nivells d' habilitació.- Només un. Cal tenir en compte, però, que la casa fou construïda en un espai que estava ocupat per una fossa d' 1,60 m. d' amplada a la boca i 1 m. de fondària, on es trobà un vas de ceràmica campaniana (quadres C, D, 2, 3.), i que va ser tapada. La casa es va construir al seu damunt.

Distribució interna.- Aquest habitatge presenta una distribució molt semblant a la del "megharon" grec: una antesala (1 per 4,69 m.) i una sala principal (4,5 per 4,3 m.) amb llar central, envoltada pels pals de sosteniment del sostre.

En el cantó esquerra de l' antesala hi ha una fossa d' uns 80 cms. de diàmetre , de superfície plana i sostinguda per una sèrie de pedres col.locades de pla a l' interior i pràcticament sense material. Estava plena de terres fosques. Possiblement servia per al desguàs (quadres A, B (4).

Dins de la sala principal podem distingir tres elements importants:

- En primer lloc la llar central, sobreelevada respecte del sòl de l' habitació i construïda sobre el sauló de la roca natural, de forma circular i d' 1 m. de diàmetre, de superfície plana i sostinguda per una sèrie de pedres col.locades al seu entorn. Aparegué neta de qualsevol resta antiga de material ... (cendres, carbons, ceràmica).

- Adossada al mur del fons, en els quadres C, D, E, F (02, 03), aparegué una taca de terres fosques de forma rectangular (2,80 per 0,70 m.) sobre la qual, i a la mateixa fondària, hi havia 6 vasos a mà i 2 bicònics de grisa emporitana sencers, juntament amb fragments d' àmfora i de campaniana. Això fa suposar que es tracta de les restes de descomposició d' una banquetta o prestatge de fusta.

- En el quadre E 3, a l' angle format per la paret dreta de la sala i la transversal de l' antesala, hi havia un petit forat que contenia diverses peces inventariades a la " Distribució del material arqueològic ".

Tècniques constructives i característiques arquitectòniques.-

a). **Sòl d' habitació.** Sobre el sauló (granit descomposat), el qual presenta un desnivell cap al cantó esquerra. Fou anivellat mitjançant un reompliment de terres sorrenques i grava.

b). **Parets.** La del fons està formada per la muralla del poblat a la qual està adossada la casa. La lateral dreta, en bona part mitgera amb la casa 2, està formada per un aparell força regular de dues files paral·leles de pedres planes col·locades horitzontalment, mentre que la resta de les parets, afegides a aquesta per tal de completar la casa, presenta una tècnica diferent: dues files de lloses clavades verticalment pel cantó estret (tècnica d' ortostat) deixant entre elles un espai buit que és omplert amb pedres més petites, algunes de les quals estan col·locades de través, agafant tota l' amplada de la paret per donar-li més consistència. Amplada mitja: 40 cms. Muralla: 1 m. Restes d' argila o tovots apareguts prop de les parets procedeixen, segurament, de la descomposició de la seva part superior feta de tapial o tovots, com la resta de les cases del poblat i com és general en el món "ibèric".

c). **Sosteniment i coberta.** Al voltant de la llar central es localitzaren 5 forats de pal excavats en el subsòl granític de la casa, un dels quals fa 55 cm. de diàmetre i 13 de fondària i tenia pedres a l' interior per tal de sostenir el pal. A l' espai d' accés, al davant de la paret frontal esquerra de la casa, hi ha un altre forat de pal. La distribució circular a l' entorn de la llar determinaria, alhora, un sostre, possiblement a doble vertent, i una estructura de sortida del fum de la llar. El pal de fora indicaria que el sostre tindria una volada, tal com també trobem a la casa 2.

d). **Accés.** A part de l' antesala hem de considerar-hi l' espai exterior proper, on cal destacar dos elements:

- Davant l' entrada principal de la casa (quadre C 5) es trobà una taca de terres negres de forma circular i d' 1 m. de diàmetre aproximadament, a l' entorn de la qual, com es veurà a l' apartat de "Distribució del material arqueològic", hi havia una forta concentració de material. Aquesta taca correspon segurament a restes de combustió. Podria tractar-se d' una llar exterior, però no ho podem pas assegurar.

- El segon element que cal tenir en compte són les restes d' un paviment exterior format per una capa de petites lloses de pedra, per sobre de les quals hi ha l' empremta del pal exterior (quadres A (4,5)).

e). **Entrades.** La casa nº 1 té dues obertures d' accés. Una exterior de 2,20 m. d' amplada que comunica l' antesala amb l' espai d' accés i una que comunica l' antesala amb la sala principal (2 m. d' amplada). En el sòl d' aquesta darrera es localitzà una taca negra que agafava tota la seva amplada i que correspon segurament a la descomposició d' una porta de fusta.

Distribució del material arqueològic. El més important ha estat el ceràmic format per vasos elaborats a mà o amb el torn. Sobresurten els vasos fets a mà, sobretot si tenim en compte que aquests són generalment més petits que els fabricats amb torn, en els quals s' inclouen gran quantitat d' àmfores. El material està distribuït en zones concretes de l' espai de la casa 1. En el fons i en el racó dret dona lloc a la màxima concentració de material on s' hi preveu el celler. En el centre de la sala i al cantó esquerra de la llar, la troballa de materials ha estat més aviat escassa (q. A, (1,2,01,02,03). La petita fossa (desguàs) del q. A 4, en el cantó esquerra de l' antesala s' hi troba també material fragmentat. Les troballes ceràmiques solen ésser importants en el lloc d' accés, a l' exterior de la casa. La segmentació ceràmica és important, però a l' interior de la casa, en el celler, s' han pogut restaurar 8 peces (q. D,E,F (03).

Entre els objectes lítics distingim dues pedres de basalt de forma ovalada aplanada i amb perforació proximal a un dels cantons llargs (q. C 1) (lãm. XLVI).

S' han trobat 6 fusaïoles distribuïdes en la casa.(lãm, XII).

Un plat troncocònic petit, un pondus de ceràmica i un polidor foren trobats en el racó dret de la sala (q. F 3), amagats en un forat excavat a terra. (lãm. XII,A).

Total de fragments trobats a l' interior de la casa 1:

- Vasos sencers a mà: 6. (lâms. XLII i XLIII)
- Vasos sencers gris empòritans: 2 (lâms. LXXXI, 1, 3).

Total de fragments: 2.729.

- a mà 1.582 (57,96%).
- del torn
 ibèric..... 1.118 (40,96%).
- del torn
 importat..... 29 (1,06%).

Quadre sinòptic del material trobat a la casa 1:

A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
	74	20	26	18	1.444.	1.582

DEL TORN IBÈRIC	Àmf. ibèrica.		Vasos ibèrics.		Gris emporità.		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	F.	I.	
	5	62	40	972	11	28	1.118.

DEL TORN IMPORTAT	Àmfora púnica		Ceràmica campaniana		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	
		20	1	8	29

Total de fragments trobats a l' accés 1: 1.335.

- a mà..... 625 (46,12%).
- del torn
ibèric..... 706 (52,10%).
- del torn
importat..... 24 (1,77 %).

Quadre sinòptic del material trobat a l' accés 1:

A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
	26	6	5	3	585	625

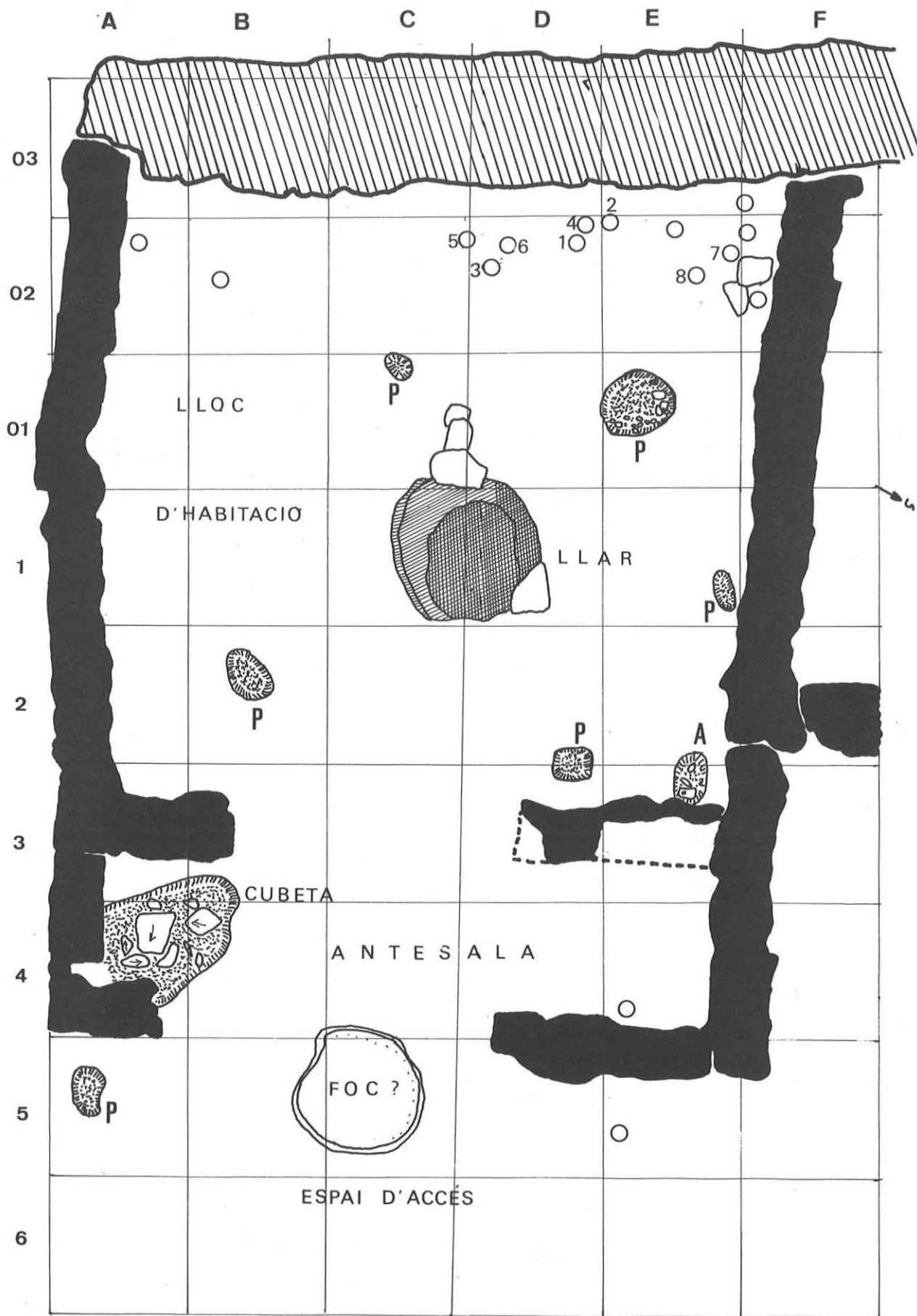
DEL TORN IBÈRIC	Àmf. ibèrica		Vasos ibèrics		Gris emporità		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	F.	I.	
	3	25	31	591	7	49	706

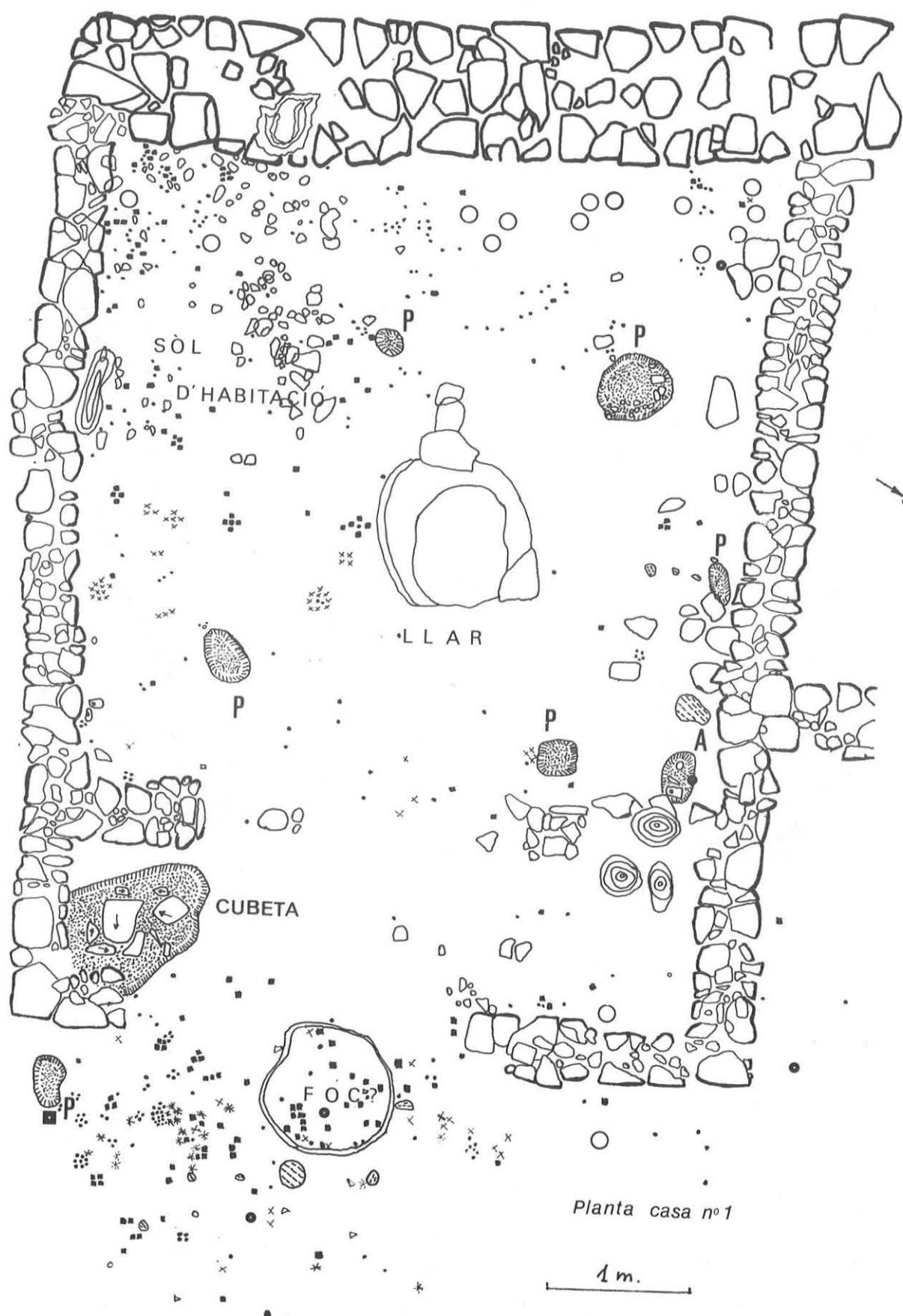
DEL TORN IMPORTAT	Àmfora púnica		Ceràmica campaniana		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	
	2	4	6	12	24

Relació total dels fragments ceràmics trobats a la casa 1:

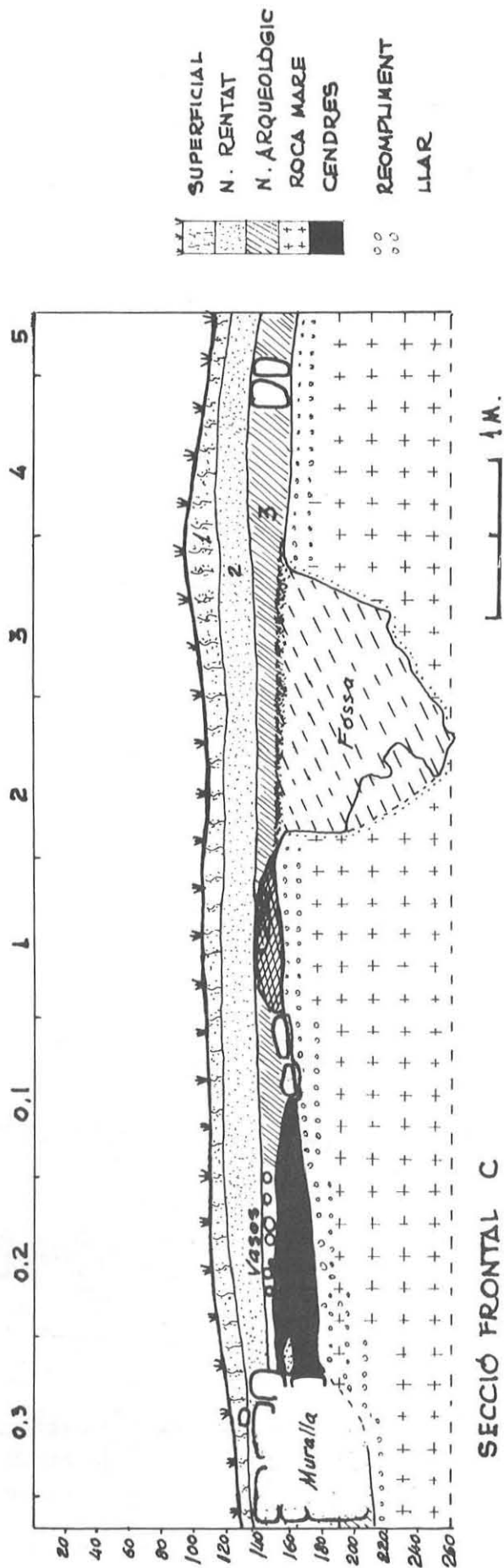
Total de fragments: 4.084 més 6 vasos sencers a mà
2 vasos a torn grisos empor.

- a mà..... 2.207 (54,04%)
- del torn
 ibèric..... 1.824 (44,66%)
- del torn
 importat..... 53 (1,29%)

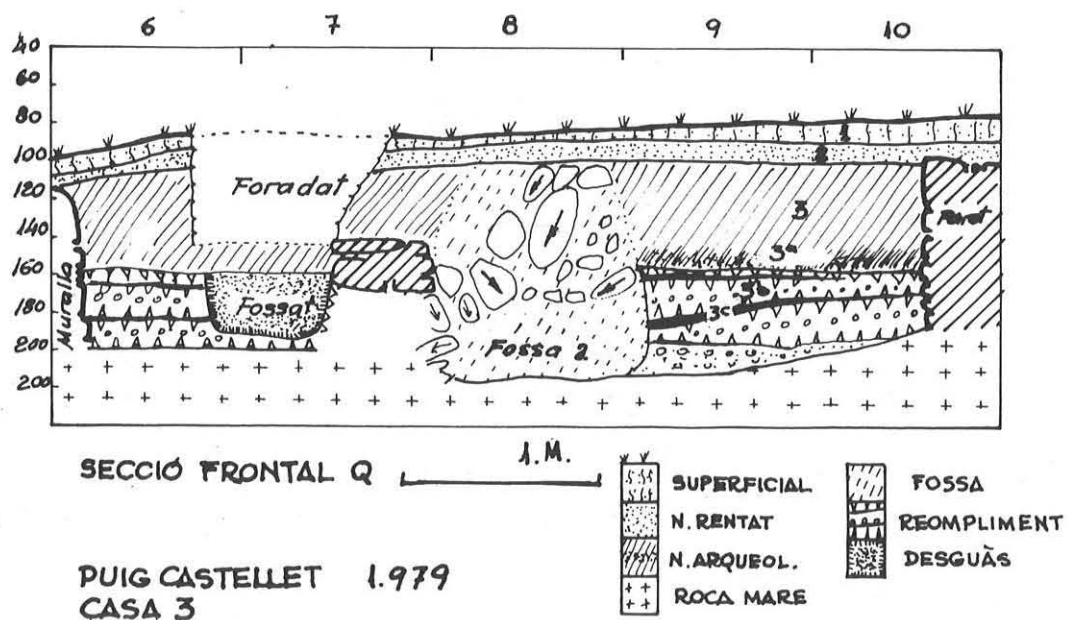
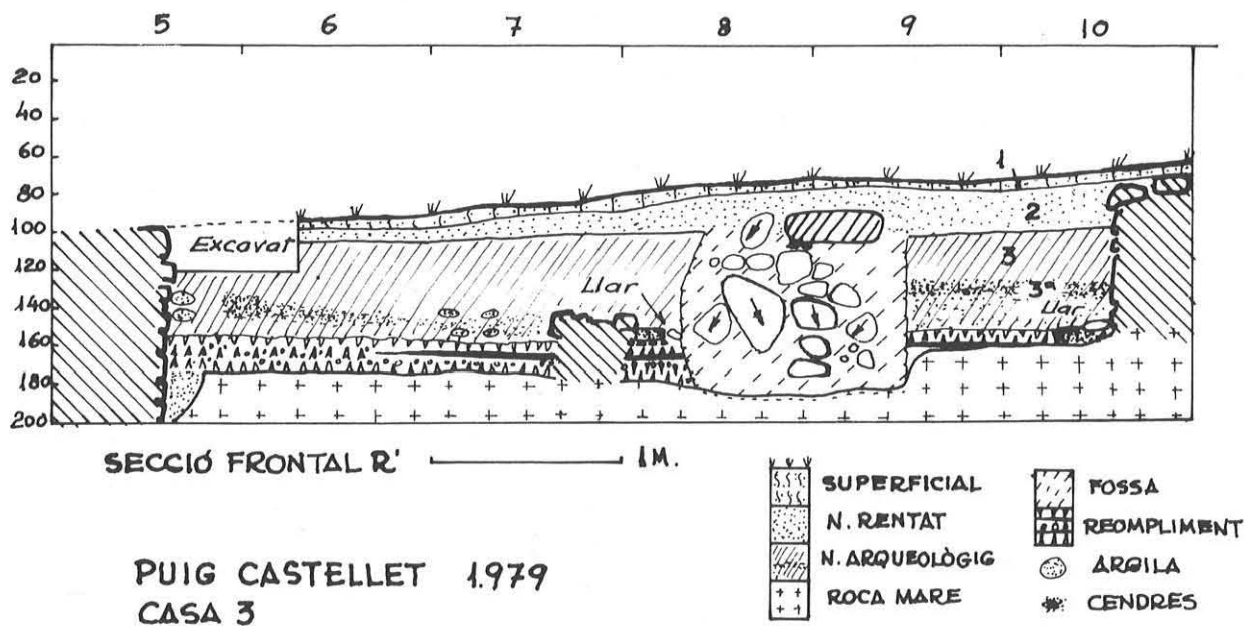
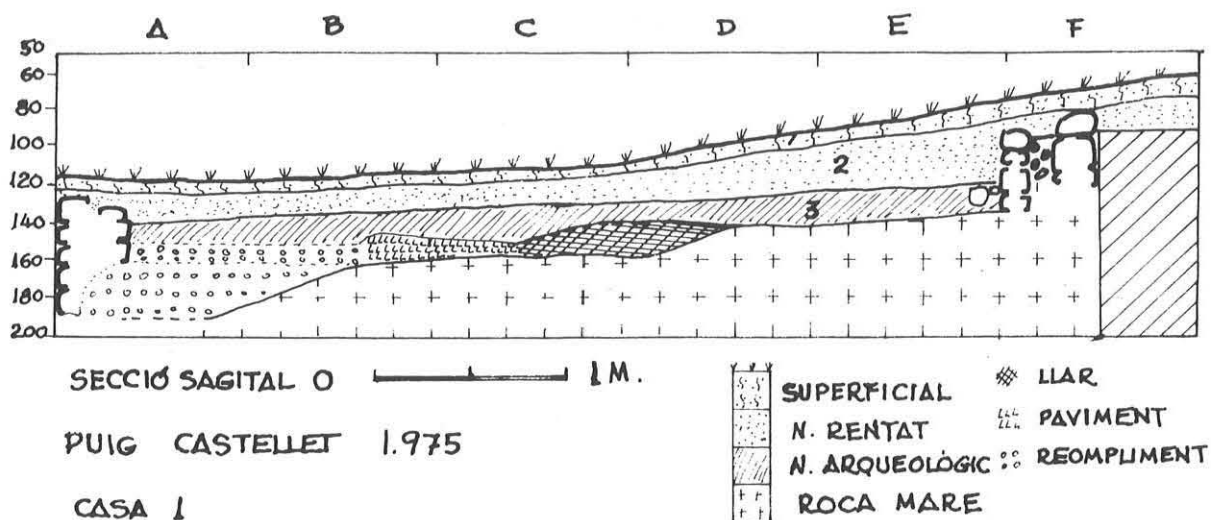

Làm. XII

SECCIÓ FRONTAL C
 PUIG CASTELLET 1975 - 1976 - 1977
 CASA I

Làm. XIII

HABITATGE Nº 2. (l'ams. XIV, XV, XVI.).

Situació.- A l'extrem més alt del recinte fortificat entre la casa nº 1 i el pujol del cim, adossada al mur lateral NE del puig.

Orientació de l' entrada.- SW.

Forma i dimensions.- Aproximadament quadrada.

- Espai interior: 17,24 m2.
- Espai exterior: 29,60 m2.

Nivells d' habitació.- Només se n' ha observat un.

Distribució interna. Elements constituents.- La casa consta d' un sol espai (4,80 per 3,80 m.).

Llar circular amb cubeta excavada. Base formada per una capa de rierencs coberta per dues capes de fragments d' àmfora en posició horitzontal. La llar està situada al centre de l' habitació (quadres G,H (01,02). L' argila cuita que cobria el conjunt s'ha escampat per l' habitació, en els quadres G,H (02,03) i la capa de cendres i restes orgàniques s' ha acumulat en el racó format pels quadres H,I (03).

Molt aprop de l' entrada, en el cantó dret (quadres I (1,2), hi ha una **sitja** d' uns 60 cms. de diàmetre i 80 cm. de fondària. En el seu interior hi havia, entre d' altres materials, vasos plens de terra amb taques de color negre, possibles restes de cereals. L' inventari dels materials de la sitja figura a l'aparat "Distribució del material arqueològic".

Prop de la sitja hi ha quatre petites emprentes de pals excavades a la roca formant, possiblement, una mena de tanca per tal d' impedir caigudes, donada la seva proximitat a la porta de la casa.

Tècniques constructives i característiques arquitectòniques.-

a) **Sòl d' habitació.** Format pel sauló. El fort desnivell que presenta, especialment pel cantó de la casa nº 1, és salvat mitjançant terres de reompliment.

b) **Parets.** El fonament ha estat excavat per tal d' encaixar-hi les parets. Això s' observa especialment en el cantó dret de la paret frontal d' on han desaparegut les pedres, veient-se clarament la petita trinxera excavada. La paret lateral dreta serveix també de mur de contenció de les terres que baixen del pujol.

Les parets laterals i frontal estan formades (fonament i base) per dues files paral·leles de pedres petites i planes dispo-

sades horitzontalment, composant un parament força regular, d' uns 40 cm. d' amplada.

La paret del fons està formada per la muralla del poblat (aproximadament 1 m. d' amplada).

c) **Sosteniment i coberta.**- Es possible de determinar fins a cert punt el sistema de coberta de les cases a partir de la disposició dels forats excavats en el subsòl de la casa per encaixar-hi els pals de sosteniment del sostre. A l' interior i en un racó de la paret frontal n' hi ha un. A l' exterior n' hi ha dos seguint la mateixa línia marcada per la tanca o barrat i un altre inclinat, de fora cap endins, i acabat en punta. Aquesta disposició sembla determinar una teulada a un sol vessant inclinada cap a fora.

d) **Accés.**- L' espai exterior d' accés presenta uns senyals de color rogenc sobre el sauló, prop de la paret, que semblen indicar la presència de focs exteriors poc delimitats.

e) **Entrada.** Al mig de la paret frontal de la casa hi ha una obertura de 80 cm. d' amplada limitada per dues pedres més grosses que les de la resta de la paret. S' ha conservat un llindar format per pedres petites i planes disposades en el sòl de l' espai d' entrada entre pany i pany de paret amb la mateixa amplada que aquesta.

Distribució del material arqueològic.- A part del material contingut a l' interior de la sitja només es va localitzar un fragment de molí barquiforme associat a la llar central, dues fusaïoles en el racó del fons que toca la casa nº 1 i molt pocs fragments de ceràmica.

La sitja contenia 11 vasos de ceràmica a mà, un vas bicònic de ceràmica grisa, un vas bicònic d' imitació de la ceràmica grisa, fragments d' àmfora de boca plana i un pes de basalt perforat a la zona proximal i fragments d' un ganivet de ferro.

L' aspecte de la casa d' una sola habitació, el tipus de material (molí, fusaïoles) i la poca abundor de ceràmica d' ús domèstic fa pensar que no sigui un recinte d' habitació, sinó més aviat de treball o emmagatzament.

Total de fragments trobats a l' interior de la casa 2: 1.094. (69%).

- a mà.....	618 (56,5%)
- del torn	
ibèric.....	403 (36,8%)
- del torn	
importat.....	73 (6,7%)

Total de fragments trobats a l' accés de la casa 2: 489 (31%)

- a mà..... 280 (57,3%)
- del torn
 ibèric..... 191 (39,1%)
- del torn
 importat..... 18 (3,6%)

Quadre sinòptic del material trobat a la casa 2:

A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
Int.	41	4	21	1	551	618
Ext.	16	10	7	1	246	280

DEL TORN									
IBÈRIC	Àmf. ibèrica		Àmf. verm.		Vasos ibèr.		Cer. gris		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	F.	I.	F.	I.	
Int.	7	216	1	5	8	94	12	60	403
Ext.	-	74	-	1	2	95	3	16	191

DEL TORN									
IMPORTAT	Àmfora púnica			Ceràmica campaniana			TOTALS		
	F.	I.		- F.	I.				
Int.	5	38		2	28		73		
Ext.	-	1		1	16		18		

Total de fragments ceràmics trobats dins la sitja:

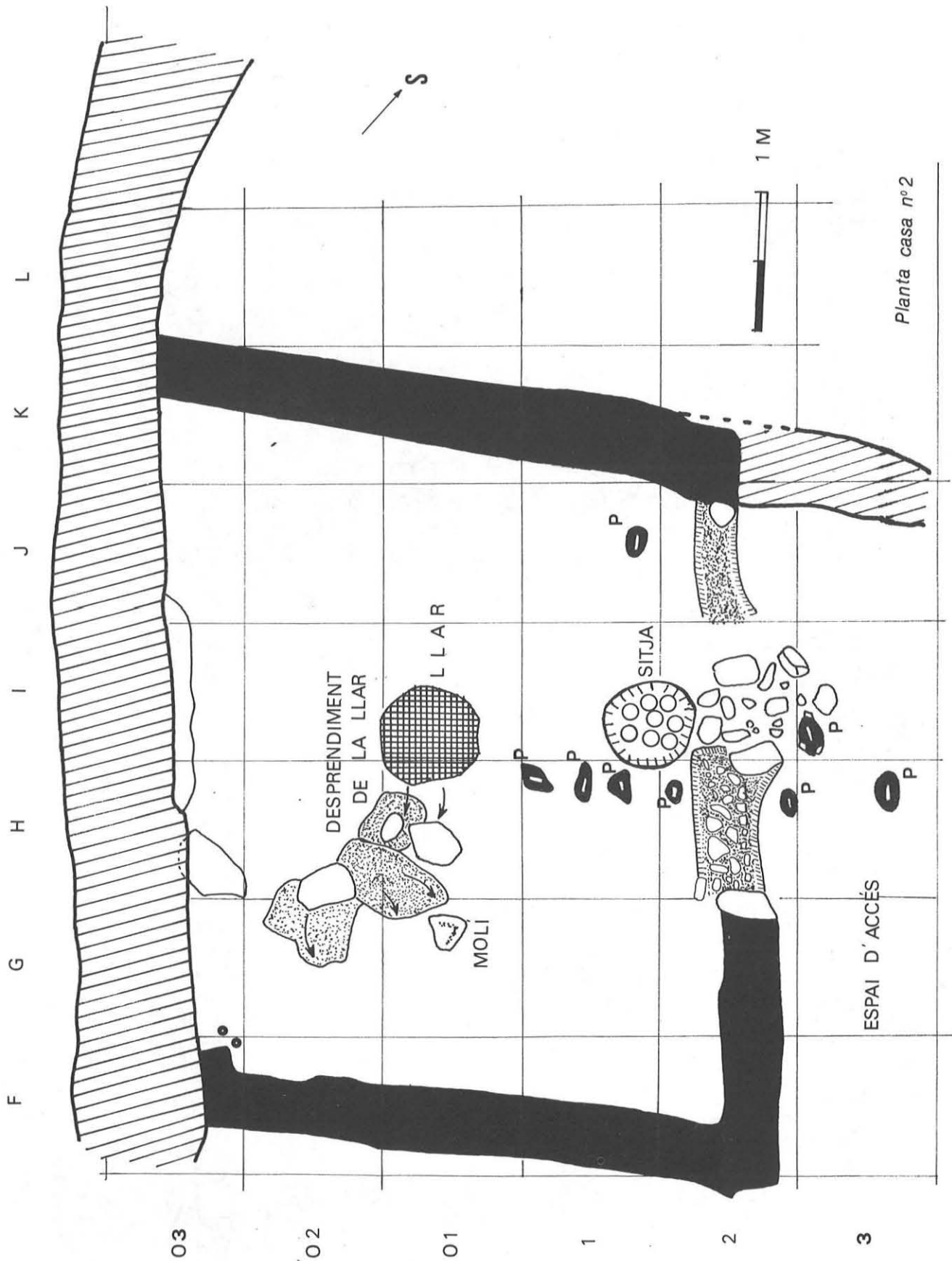
A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
	42	6	7	9	133	197

DEL TORN IBÈRIC	Àmfora ibèrica		Vasos ibèrics		Cer. gris.		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	F.	I.	
	4	6	-	25	6	18	59

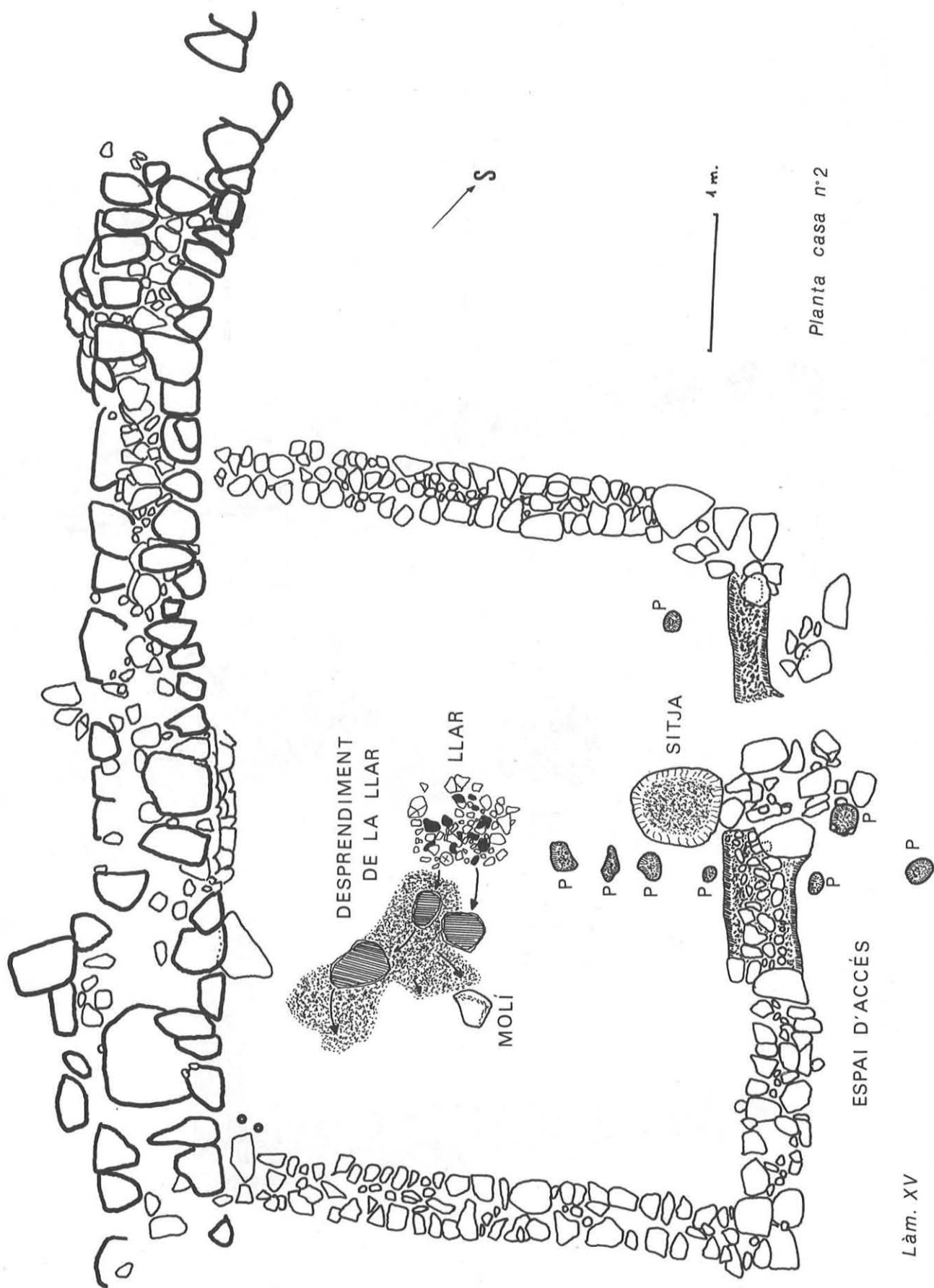
DEL TORN IMPORTAT	Àmfora púnica		Ceràmica campaniana		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	
	-	-	1	1	2

Relació total dels fragments ceràmics trobats a la casa 2 i el seu entorn:

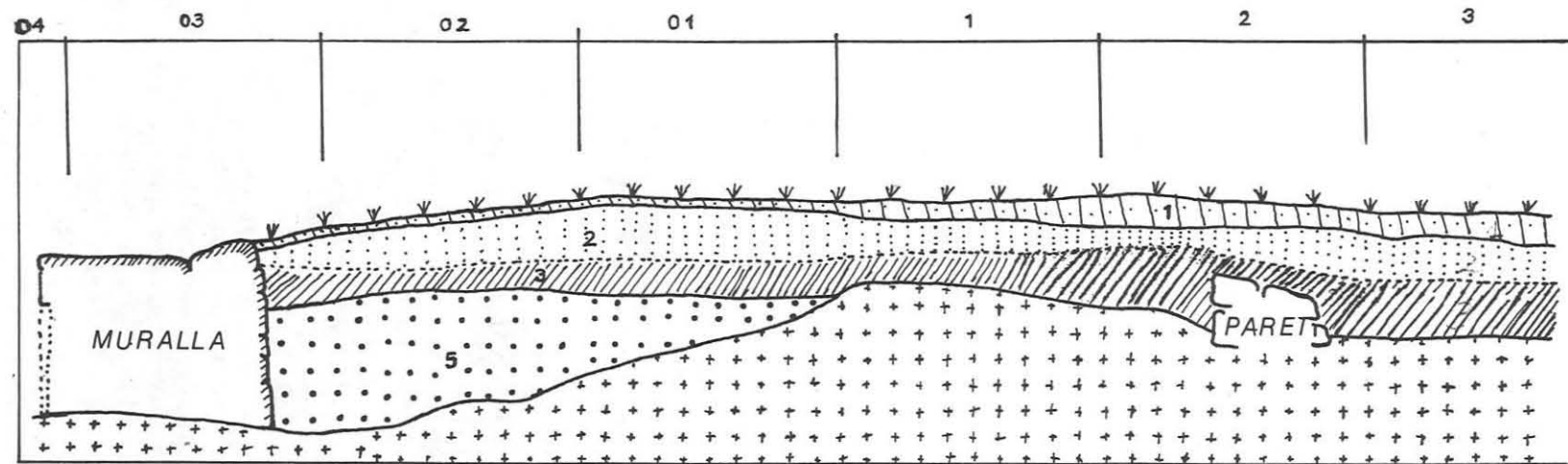
- sense sitja: Un total de 1583 fragments.
 - a mà..... 898 (56,72%)
 - del torn
 - ibèric..... 594 (37,52%)
 - del torn
 - importat..... 91 (5,74%)
- amb sitja: Un total de 1841 fragments.
 - a mà..... 1.095 (59,47%)
 - del torn
 - ibèric..... 653 (35,46%)
 - del torn
 - importat..... 93 (5,05%)

Làm. XIV

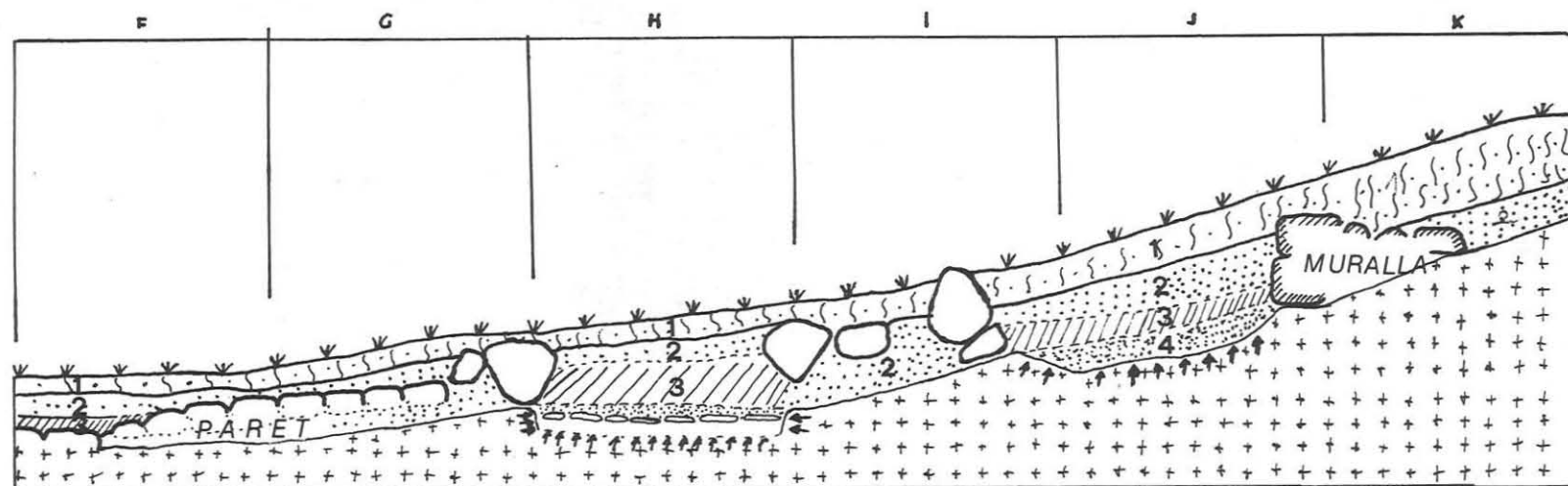
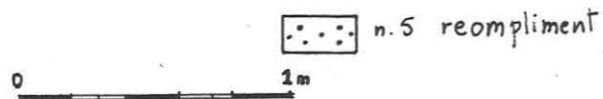

Làm. XV

PUIG CASTELLET (Lloret de Mar)

Secció frontal F

Secció Sagital 2'

Là. XVI

HABITATGE Nº 3. (làms. XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII.)

Situació.- Entre les cases nº 0 i 4 adossada al mur frontal del puig.

Orientació de l' entrada.- SE.

Forma i dimensions.- Rectangular (trapezoïdal).

- Espai interior: 33,40 m2.
- Espai exterior: 50 m2.

Nivells d' habitació.- S' han pogut observar tres nivells d' habitació de la casa.

- **Nivell d' habitació 1.** En un primer moment la casa estava formada per dues habitacions (sala i antesala), amb una llar (llar nº 2) -les llars estan numerades segons l' ordre en què foren localitzades i excavades-, situada a la línia central longitudinal cap al fons de la sala (quadre R 8).

- **Nivell d' habitació 2.** Posteriorment, el fons de la sala fou cobert amb material de reompliment i una nova llar (llar nº 3) se situà més a prop de l' entrada, però a la mateixa línia (quadre T 7).

- **Nivell d' habitació 3.** Correspon a l' estat en què fou trobada i per tant la seva distribució definitiva, que és estudiada en els apartats següents.

La sala fou dividida en dues estances (A i B) mitjançant un envà longitudinal que passava pel damunt dels dos antics focs. Les noves llars foren situades aproximadament a la mateixa altura que les anteriors, però adossades a les parets mitgeres amb les cases veïnes. La de l' estança A (llar nº 1) tocant a la paret mitgera amb la casa nº 4 (quadre R 10) i la de l' estança B (llar nº 4) adossada a la de la casa 0 (quadres S,T(6).

Distribució interna. Elements constituents.- En la seva darrera remodelació la casa nº 3 fou organitzada en tres habitacions o estances: l' antesala (4,60 per 1,80) (la qual no va ser modificada), i les estances A i B, separades per un envà (6 per 2,50 m. i 4,60 per 2 m. respectivament).

- **Antesala.** En el seu cantó dret presenta una estructura possible associada al "pou" de la casa nº 0, formant part del forn artesanal. La roca natural fou retallada deixant una forma ovalada i elevada (quadre W 6). Entre ella i la paret frontal exterior hi ha una mena de banquetta formada per dues filades de pedres. Per tota la zona, hi ha restes de terra argilosa i, associades al conjunt, restes d' un foc. (lám. XXIII).

- **Estança A.** El racó esquerra de l' entrada està limitat per una filera de pedres en forma de quart de circumferència, a

l' interior del qual i sobre la roca mare, una mica més elevada que la resta de la zona, aparegué un vas a mà (quadre U 10). (lâm. XXII).

En el quadre S 8 hi ha una banqueta formada per una filada irregular de pedres, enfront de la banqueta i entre aquesta i la llar nº 1 hi ha una llosa plana de pedra (quadre R'9).

La llar de l' estança A està tocant a la paret mitgera amb la casa nº 4, en el quadre R 10, com ja hem dit en parlar de la reorganització de la casa.

En el fons de l' estança, a l' angle format per l' envà i la muralla, hi ha una fossa que suposem que és moderna, coberta de pedres, la qual talla tots els estrats (quadres P,Q (8,9)).

- **Estança B.** El racó dret de l' entrada està limitat per una filera de pedres. A l' interior d' aquest espai hi havia 4 vasos (quadres U,V (6)).

La llar està adossada a la paret mitgera amb la casa nº 0 (quadres S,T (6)).

A l' angle que formen l' envà i la muralla hi ha una mena de cubeta excavada en el reompliment, possiblement de desguàs (quadres P,Q (7)).

Tècniques constructives i característiques arquitectòniques.-

a) **Sòl d' habitació.** El de l' antesala està format per la roca natural retallada (es poden observar encara les marques de la preparació, colpejant-la amb un objecte dur) i més elevada que la de la resta de l' habitatge en part pel desnivell natural i en part per la preparació a que fou sotmesa.

Pel que fa a les dues estances interiors (A i B), a la seva meitat anterior, fins a l' altura de les llars 1 i 4 respectivament, el sòl està format per la mateixa roca aplanada com a l' antesala, però a un nivell més baix. De les llars del fons de l' habitació i per tal de cobrir el desnivell, el sòl es formà amb materials de reompliment: de dalt a baix, una capa de terra cendrosa, pedres provinents del retoc de la roca natural, sorra fina i finalment, sobre la roca, una capa de grava barrejada amb cendres provinents, segurament, dels anteriors nivells d' habilitació de la casa. S' han observat taques d' argila escampades les quals poden provenir de paviments com els de la casa 4 o bé de la descomposició de la tàpia o dels tovots que completaven les parets.

b) **Parets.** La del fons és la muralla a la qual està adossada la casa amb una amplada, com a tot arreu, d' 1 m. aproximadament. A part d' aquesta, s' observen tres tipus d' aparells.

- Paret mitgera amb la casa nº 0: dues files paral·leles de pedres juxtaposades i col·locades horitzontalment. Amplada mitja, 40 cm.

- Paret mitgera amb la casa nº 4: aparell semblant però amb algunes pedres col·locades de manera que agafin tota l' amplada del mur (una mena d' aparell de llarg i de través). Amplada mitja: 40 cm.

- Envà central: construït a nivell més baix que les altres parets de la casa. Una filada doble de pedres col·locades horitzontalment com les anteriors, mentre que en el fons de l'habitació són dues filades per salvar el desnivell. Amplada mitja: 40 cm.

c) **Sosteniment i coberta.** A l' antesala hi ha dos forats excavats per a col·locació dels pals de sosteniment del sostre en el cantó esquerra.

Dins les estances tenim: a l' estança A, una línia de tres forats excavats en el centre de l' habitació i col·locats de llarg, i dos més a l' altura de mitja estança aproximadament, adossats un a l' envà i l' altre a la paret mitgera amb la casa 4. A l' estança B la distribució és similar, però menys regular: tres disposats en diagonal cap al fons de l' estança i dos més, situats a mitja estança propers a la paret mitgera amb la casa 0 i a l' envà central.

d) **Accés.** La zona d' accés està formada per un espai cobert que és la denominada antesala, que ja hem estudiat en un altre apartat.

e) **Entrades.** L' antesala comunica amb l' exterior a través de dues obertures: una a la paret frontal d' aproximadament 1 m. d' amplada (l' entrada principal) i una altra a la lateral esquerra, d' uns 65 cm. d' amplada. Aquesta entrada presenta una mena de paviment format per les pedres procedents del retallat de la roca mare.

Amb la darrera reorganització de la casa, la comunicació de les dues estances amb l' antesala es féu a través de dues entrades de 75 cm. d' amplada, separades per una petita paret central de la qual surt l' envà divisorí.

Distribució del material arqueològic.-

- Antesala.- Pocs fragments ceràmics (18 % del total) localitzats especialment en el racó ovalat corresponent al forn artesanal.

- Estança A.- Major concentració de material ceràmic (52%), especialment en el racó del fons format per la muralla i la paret mitgera amb la casa nº 4 (quadres P 10). Allà es localitzaren uns 18 vasos a mà i a torn de diferent tipus, tots d' us domèstic, alguns sencers, els altres esclafats o desfets. D' altres vasos aparegueren escampats per l' habitació. Al racó de l' entrada hi havia un vas a mà. Aparegué també un fragment de gresol de pedra sorrenca (quadre T 9). Concentració de materials ceràmics fragmentats prop de les llars dels diferents nivells. 4 polidors de pedra, tres d' ells prop de l' entrada.

- Estança B.- (vasos al racó de l' entrada i a la vora, dues pedres de molí circular. També materials al costat de les llars i peces de tocador de bronze (una fíbula, un scalptorium i unes pinces) tocant a la fossa de desguàs. El conjunt de materials

ceràmics forma un 29% del total. Hi ha també un polidor i 4 fusaiïoles.

Aquesta diferència de percentatges i de materials ha fet suposar que l' estança A era la zona d' habitació i la B una zona de treball.

Total de fragments ceràmics trobats a l' estança A de la casa nº 3: 2.291.

- a mà 1.206 (52,64%)
 - del torn
 ibèric..... 958 (41,81%)
 - del torn
 importat..... 127 (5,54 %)

Total de fragments ceràmics trobats a l' estança B de la casa nº 3: 1.299.

- a mà 830 (64,89%)
 - del torn
 ibèric..... 428 (32,94%)
 - del torn
 importat..... 41 (3,15%).

Total de fragments ceràmics trobats a l' antesala de la casa nº 3: 805.

- a mà..... 393 (48,81%)
 - del torn
 ibèric..... 368 (45,71%)
 - del torn
 importat..... 44 (5,46%).

Quadre sinòptic del material trobat a la casa 3:

A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
Estança A	101	30	34	12	1.029	1.206
Estança B	68	17	17	10	718	830
Antesala	15	14	10	2	352	393

DEL TORN IBÈRIC	Àmf.ibèr.		Àmf.vermella.		Vasos ibèrics.		Gris empor.		TOTALS
	F	I	F	I	F	I	F	I	
Estança A	5	424		1	18	411	21	78	958
Estança B	5	252			5	100	7	59	428
Antesala	7	234			5	89	6	27	368

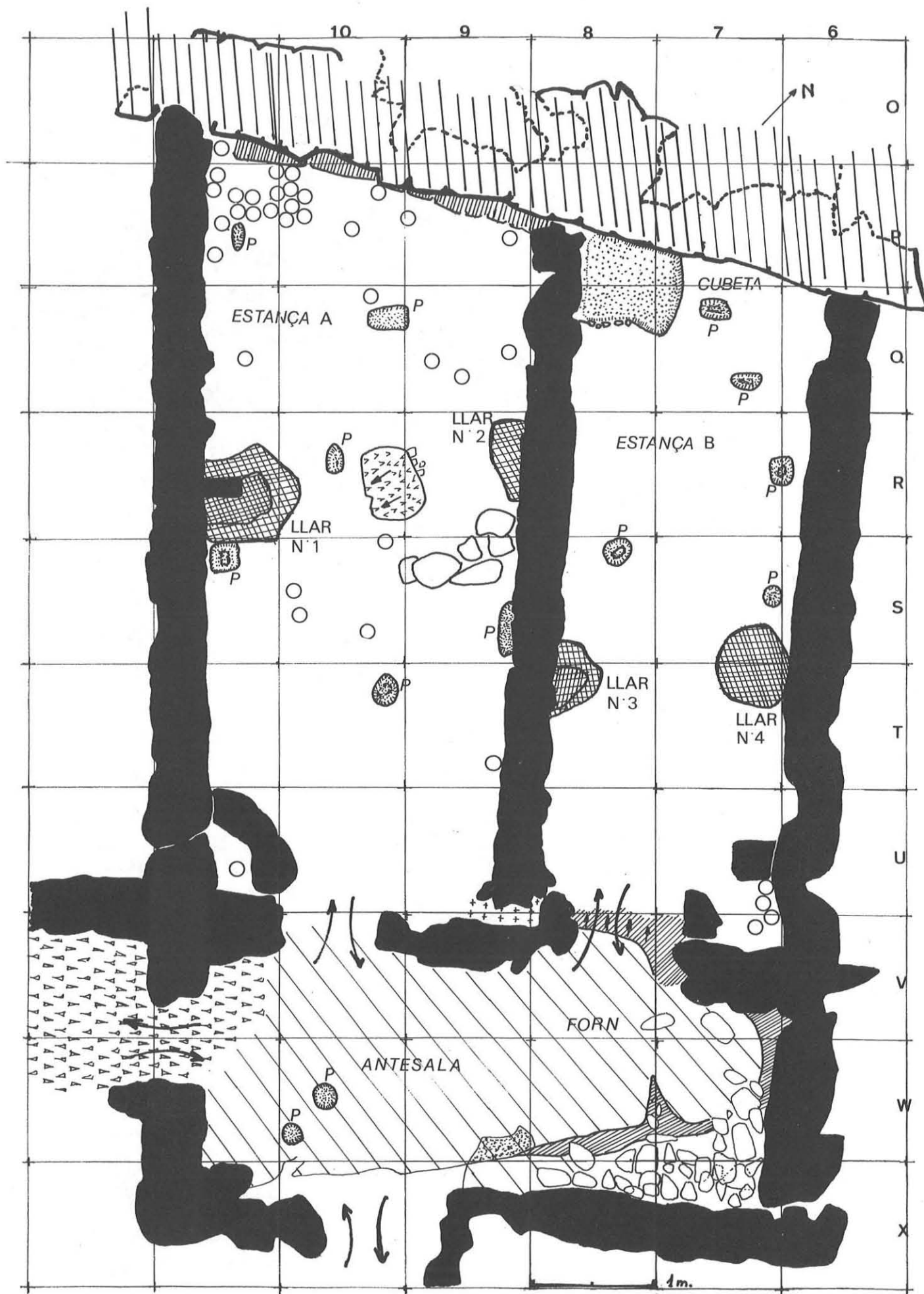
DEL TORN IMPORTAT	Àmfora púnica		Ceràmica campaniana		TOTALS
	F.	I.	F.	I.	
Estança A	-	27	23	77	127
Estança B	1	22	3	15	41
Antesala	-	26	5	13	44

Total de fragments trobats a la casa nº 3: 4.395.

- a mà 2.429 (55,26%)
- del torn
 ibèric..... 1.754 (39,90%)
- del torn
 importat..... 212 (4,82%)

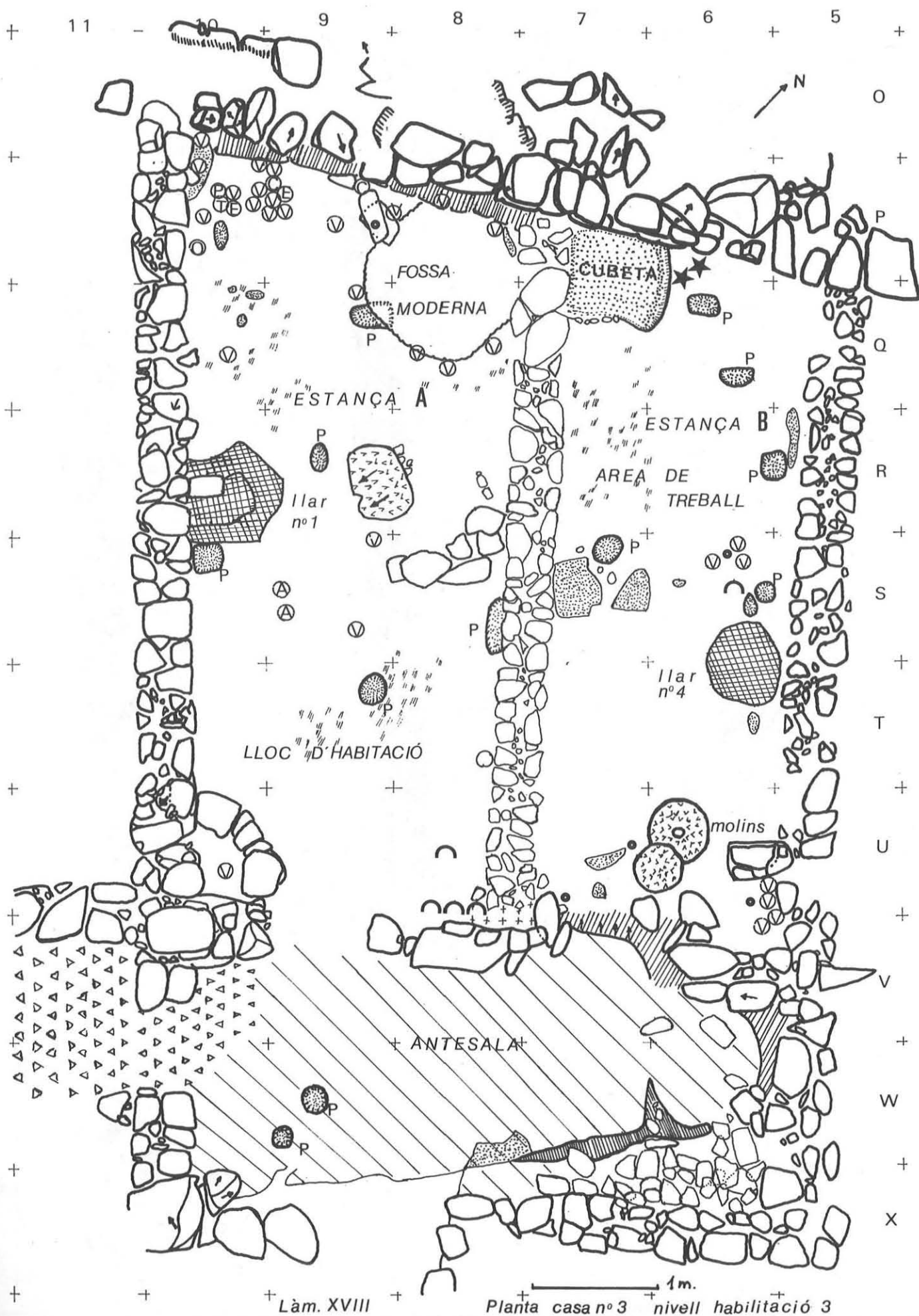
Relació total dels fragments dispersos i distribuïts a les diferents estan-
ces de la casa 3:

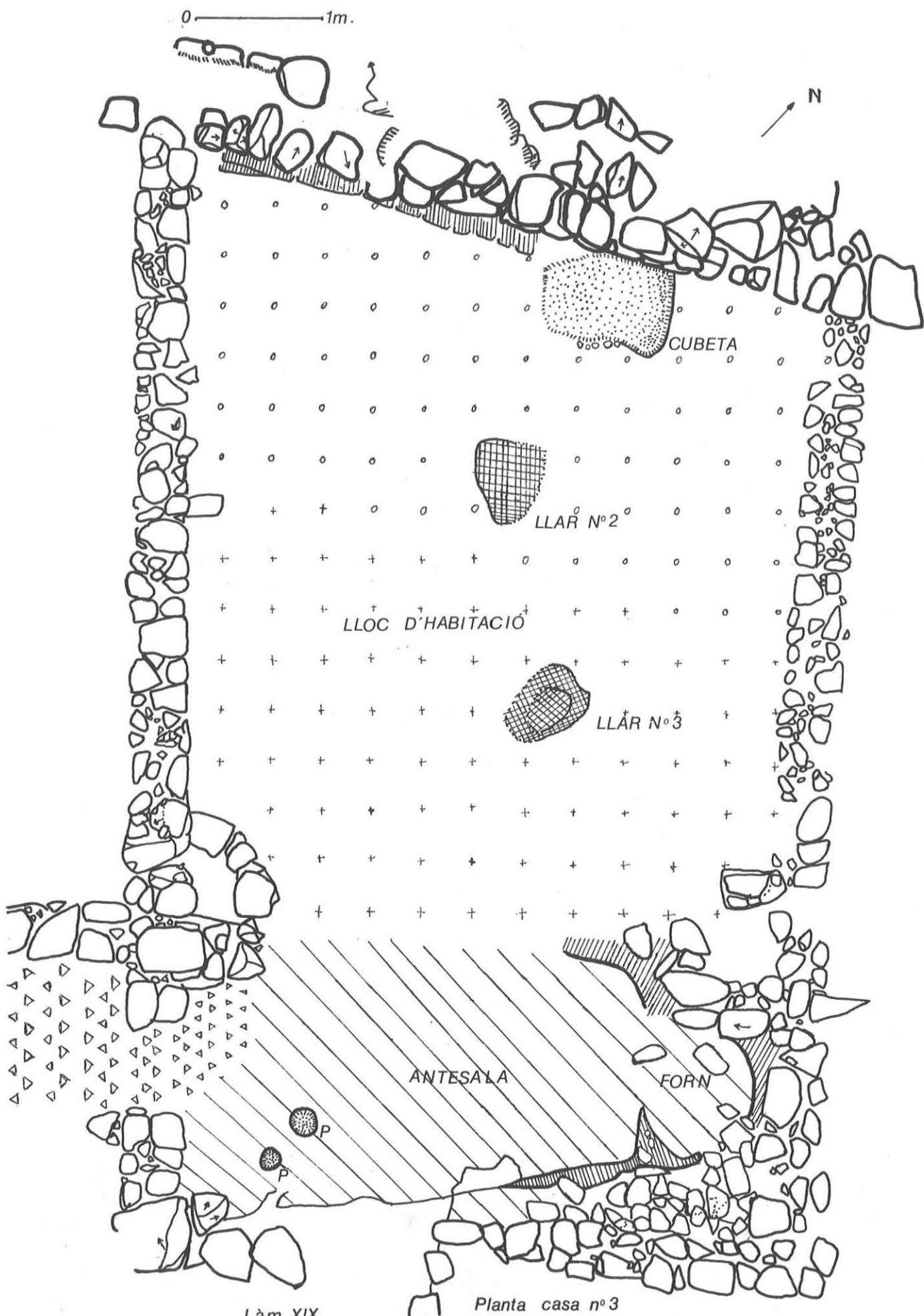
Estança A: 2.291 fragments (52 %)
 Estança B: 1.299 fragments (29 %)
 Antesala : 805 fragments (18,3 %)

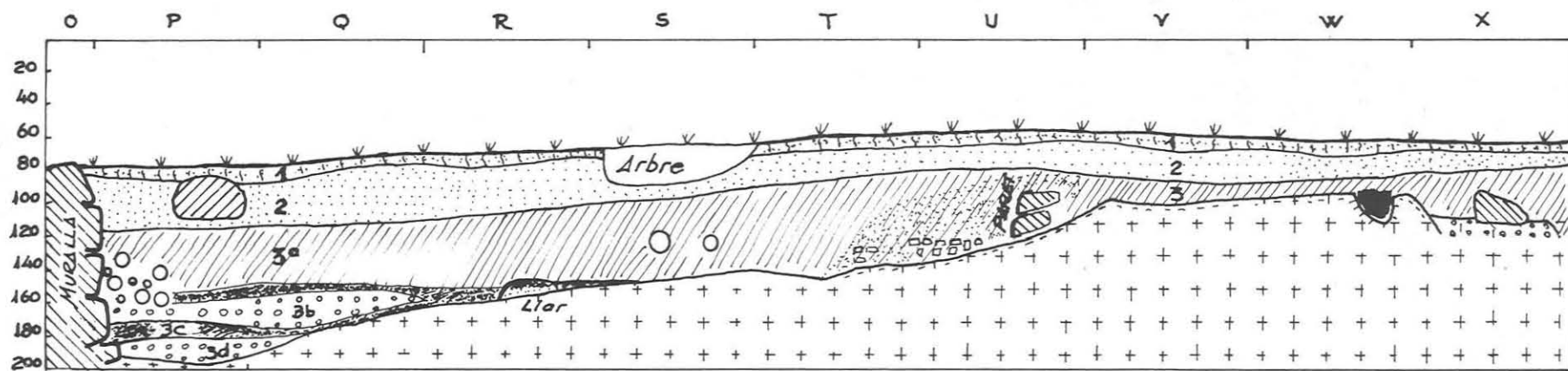

Là.m. XVII

Planta Casa nº3 - Nivell d'habilitació 3

SECCIÓ SAGITAL 9

PUIG CASTELLET 1979

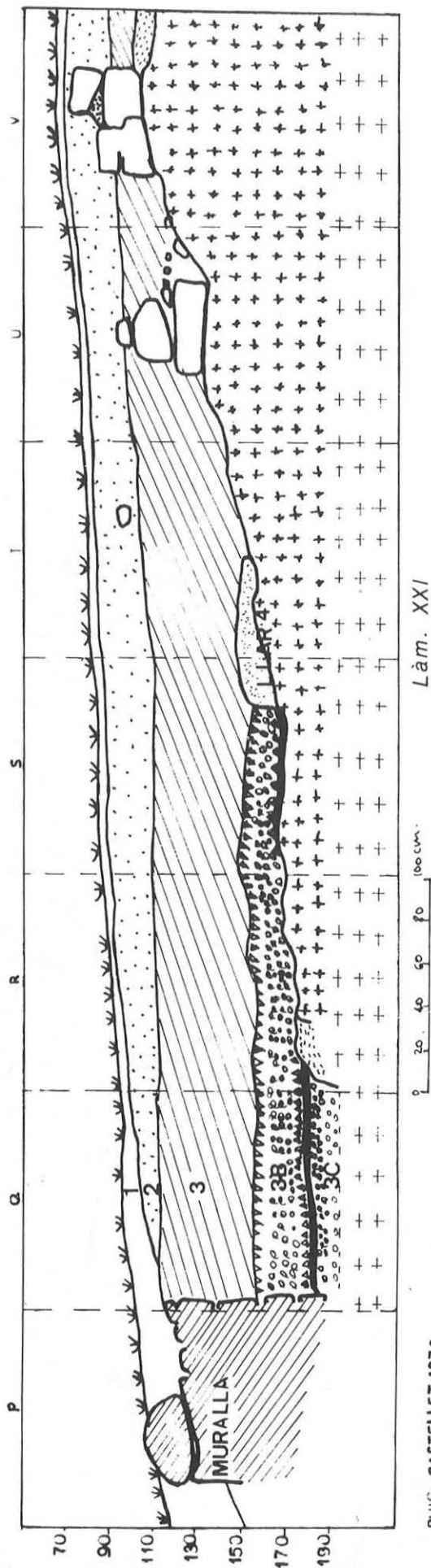
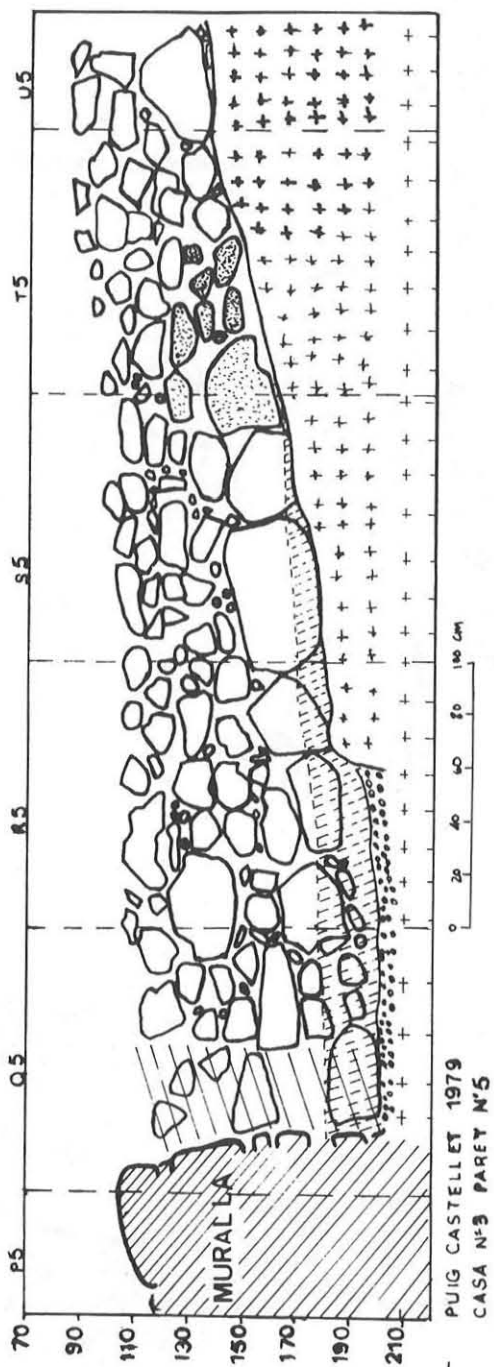
CASA 3

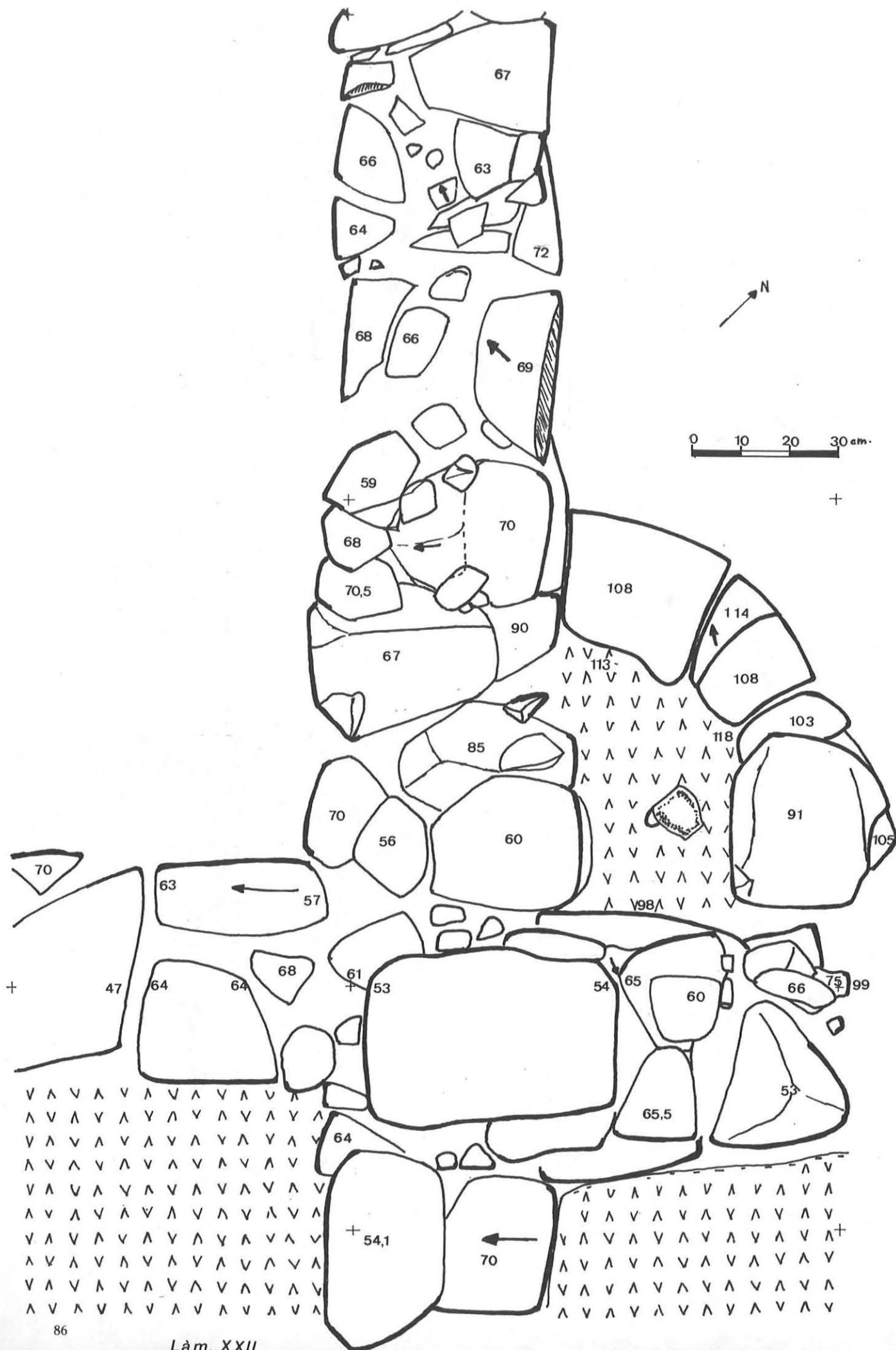
1M.

○ VASOS

	SUPERFICIAL		ESTACA
	N. RENTAT		REOMPLIMENT
	N. ARQUEOL.		CENDRES
	ROCA MARE		TERRISSA

Làm. XX

7 Lám. XXIII

HABITATGE 4. (làms. XXIV, XXV, XXVI, XXVII).

Situació.- Entre la casa 3 i l' espai 5, adossada al mur frontal del pujol.

Orientació.- Al SE., igual que les cases 0 i 3.

Forma i dimensions.- Rectangular (trapezoïdal) amb obertura central a la paret forana, mirant al centre del recinte, on es preveu l' entrada.

Espai interior: 24,90 m2. de superfície.

Espai exterior: 37,80 m2. de superfície amb les parets.

Nivells d' habitació.- Dos, amb llar i sòl d' habitació cadascun. No canvia l' estructura arquitectònica externa.

Distribució interna. Elements constituents.- Consta d' un sol espai de 6 m. de llargària amb 4,15 m. d' amplada, amb els següents elements:

- **Nivell d' habitació 1.** Consta d' una llar, de forma ovalada, construïda dins una cubeta reomplerta d' arenes i cendres, amb escassetat de frgments ceràmics, i coberta per una capa d' argila cuïta. Tot el seu conjunt reposa sobre un nivell de reompliment del sòl de l' habitació, la qual presenta un fort desnivell cap al fons. La llar està situada al bell mig de les parets mestres de la casa, cap al fons, la qual ha deixat en el mur restes de cremació (q. P,Q (12 i 13). Un sòl d' habitació manifestat per un reompliment dels nivells més baixos, coberts d' una pasta més argilosa. Els altres elements formen part ja del 2on. nivell d' habitació.

- **Nivell d' habitació 2.** Consta d' una llar-2, situada més a prop de l' entrada però enfront de la llar antiga. La forma és circular, i està construïda sobre un promontori aixecat amb arenes, pedres i dos nivells de ceràmica. Tot el conjunt reposa sobre la roca mare dura. També s' han trobat restes d' argila que cobrien el sòl de l' habitació. La distribució dels pals per aguantar el sostre, entrada i distribució del material, corresponen evidentment a l' últim nivell d' ocupació.

Tècniques constructives i característiques arquitectòniques.

a) **sòl d' habitació:** està format per la roca mare, en la part davantera de la casa, i per dos nivells de reompliments d' arenes i pedretes en el fons, per tal d' aconseguir un terra més pla. La roca mare presenta un fort desnivell al fons, fenomen que ha estat aprofitat per col·locar la muralla, i s' ha cobert el desnivell per a un millor sosteniment del mur. En tota l' estança es troben escampats fragments d'argila que hom sospita foren l'element emprat per cobrir el sòl, principalment a partir dels nivells de reompliment. Aquest fenomen s' ha utilitzat per endurir el terra i fer-lo més sòlid. S' observen clarament dos nivells de reco

briment del sòl amb argila, en diferents fondàries, els quals determinen els dos nivells d' habitació (lâm.XXIV)

b). **Parets.** Un tros de mur de la muralla Nord limita l' habitatge 4 i fa de paret de fons, la qual no discorre en línia recta, sinó que en arribar en el q.012 canvia la seva direcció. Aquest fenomen és clarament observat, i s' ha aprofitat també per fer-hi una enclotxada, a través de la qual hi passaria la claror. Aquest canvi de direcció de la muralla Nord, dóna al recinte la seva forma peculiar. Les dues parets mestres, les quals carreguen el pes de l' embigat per sostenir la coberta estan adossades al mur de fons i hi discorren en direcció perpendicular. La paret de la dreta és de les mateixes característiques de construcció que la casa 3 i fa de paret mitgera entre aquesta i l' habitatge 4. Les dues filades de pedres, disposades de pla, alternen amb d' altres col.locades de llarg i de través, formant els aparells d' opus incertum, de 40 cm. d' amplada. La paret de l' esquerra és de construcció diferent, més gruixuda, de 55 cm. d' amplada i més regular. Les dues filades de pedres estan disposades de pla, unes sobre les altres, però tampoc es té en compte l' alternança de les juntes, provocant en diverses ocasions, petits ensorraments o esfondraments, la restauració dels quals és fàcil de veure. El nivell del paredat és bastant pla, malgrat no ésser-ho el de sosteniment que ha de salvar un fort desnivell. Les pedres més baixes del paredat solen ésser més grosses i regulars (fig. paret de la casa 3) (lâm. XXI).

L' espai d' habitatge està tancat per dues parets transversals les quals limiten una obertura o entrada a l' interior. El canvi de direcció de les parets es fa col.locant unes lloses grans que cobreixen la cantonada per donar-hi més suport i força. Les pedres que formen aquestes parets transversals són més irregulars que les dels paredats laterals, disposades tant de pla com de cantell, i col.locades horitzontalment de llarg i de través indistintament.

c). **Sosteniment i coberta.** Les dues parets mestres sostenen tot el pes de l' embigat i la pròpia coberta. La disposició de les empremtes de pals en el sòl de l' habitació, determina la direcció de la coberta, i el lloc de màxima seguretat. Distingim dues empremtes, situades a un i altre cantó de la llar 2, que per les seves estructures i fonamentació sostindrien pals mestres. S' ha excavat inclús la roca mare, i s' hi han col.locat pedres a l' interior per aguantar millor el pal. Les altres empremtes de pals no són tan importants. Les de davant de la casa són marcades en la pròpia roca dura, mentre que les altres, més al fons, són marcades per uns senyals rodons més foscos, els quals presenten una relativa fondària que els identifica. La seva distribució irregular dificulta distingir el tipus de coberta. Alguns posts estan disposats al voltant de la llar 2 formant un cercle, disposició que determina una coberta de doble direcció (dos pals mestres) i un forat al sostre per la fugida del fum. D' altres estan aliniats en el cantó esquerra des del fons fins a l' entrada, i determinen també una coberta de doble direcció.

d). **L' accés.** Està constituït per l' espai exterior de l' habitatge 4, però en contacte immediat amb ell. Es comuniquen directament per l' entrada. El fenomen més important de l' accés és l' elevació del sòl respecte a la resta de l' habitació, éssent necessària la construcció d' un aparell d' esglaons per facilitar l' entrada.

Tota l' àrea de l' accés ha estat mitjanament retocada. Hi distingim la presència de tres empremtes de pals alineats al cantó dret i prop de l' entrada, la funció dels quals és difícil d' interpretar: sosteniment de coberta externa o tanca de separació d' accessos casa 4 amb la casa 3 (aquesta última té una entrada accessòria per aquest cantó).

e). **Entrada.** Està formada per l' obertura central deixada per les parets transversals que limiten l' espai d' habitatge. Té més d' un metre d' amplada i està senyalitzada en el sòl per una sèrie de pedretes planes alineades, fent un llindar el qual aprofità la planura d' uns dels esglaons excavats. Les pedretes reposen sobre la roca mare.

Distribució del material arqueològic.— El material més important ha estat el ceràmic, format per vasos fets a mà i amb torn indistintament. La fragmentació és molt important i quasi no s' ha pogut restaurar alguns vasos. Els fragments es troben dispersos per tota l' estança, indistintament. Cal dir, que d' alguna manera els fragments envolten la llar 2, ja que l' entrada i el fons són les parts més fluïxes en quant a troballa de materials. Els objectes lítics, polidors, còdols (o rierencs) són importants. No s' ha trobat cap fusaïola, ni cap fragment de molí.

Total de fragments ceràmics trobats:

- a mà	1.037 (50,24%)
- del torn	
ibèric.....	959 (46,46%)
- del torn	
importat.....	68 (3,29%)

Quadre sinòptic del material trobat a la casa 4:

A MÀ	Vores	Aplicacions	Bases	Decorats	Informes	TOTALS
	85	21	33	22	876	1.037

DEL TORN						
IBÈRIC	Àmf. ibèrica		Vasos ibèrics		Gris emporità	
	F	I	F	I	F	I
	19	552	21	298	26	43
						959

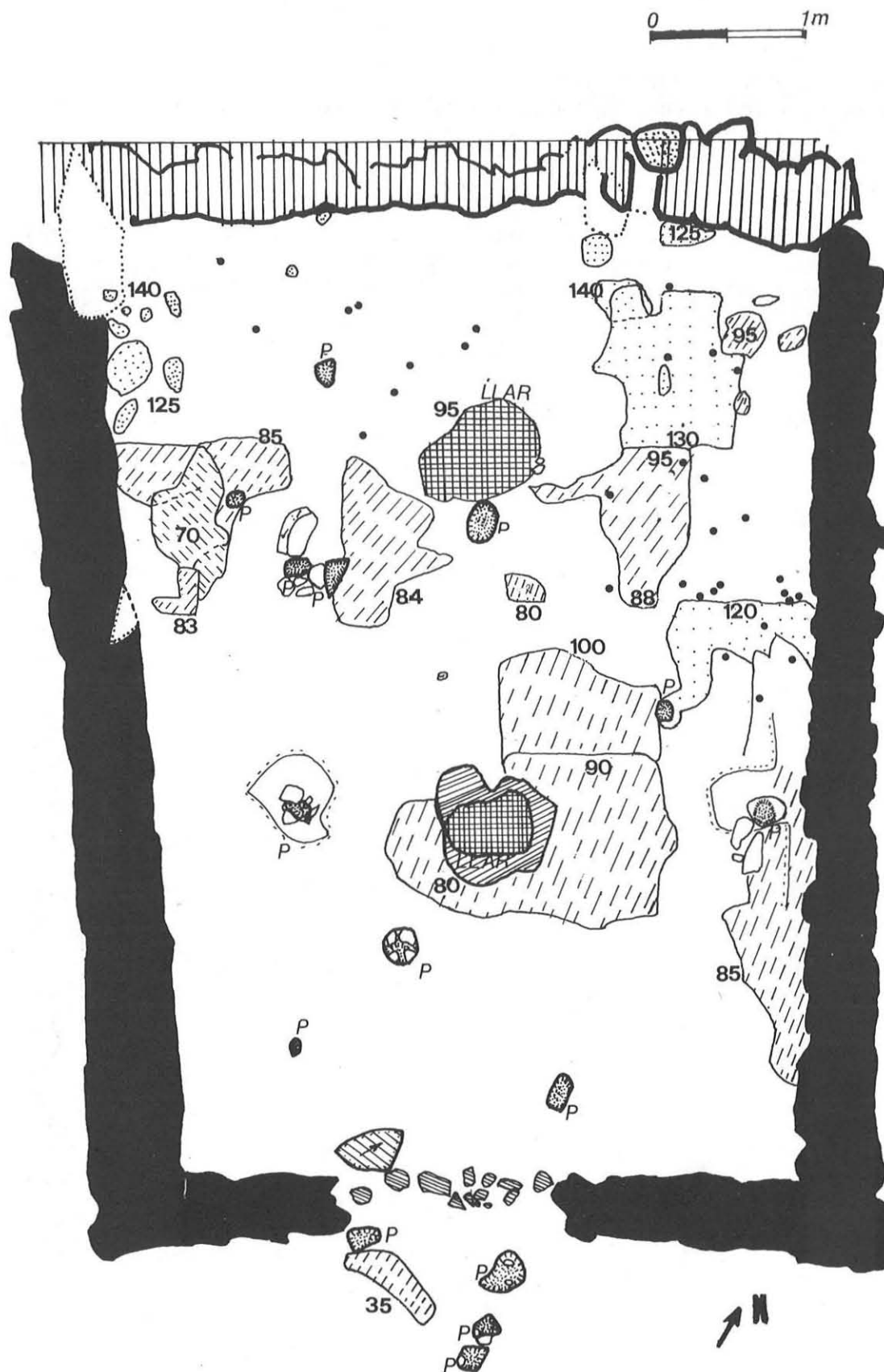
DEL TORN						
IMPORTAT	Àmfora púnica		Ceràmica campaniana		TOTALS	
	F	I	F	I		
	1	18	3	46		
						68

C.- Els espais de comunicació: Com ja s' ha anat veient en els capítols anteriors, el recinte de Puig Castellet té els següents espais de comunicació:

. **El passadís central de l' entrada**, limitat per dos panys de muralla (4 m. de llargària per 1,40 m. d' amplada).

. **El corredor o carrer**, que arrancat del passadís, amb un gir de 90º a l' esquerra, ens porta cap a l' espai central. Està limitat per les parets frontals de la torre i la casa 0, per una banda, i per la paret lateral esquerra de la casa 1 per l' altra. Dóna accés a la casa 0. (7 m. de llargària per una amplada d' 1,60 m. al començament i 2,20 m. quan desemboca a l' espai central.

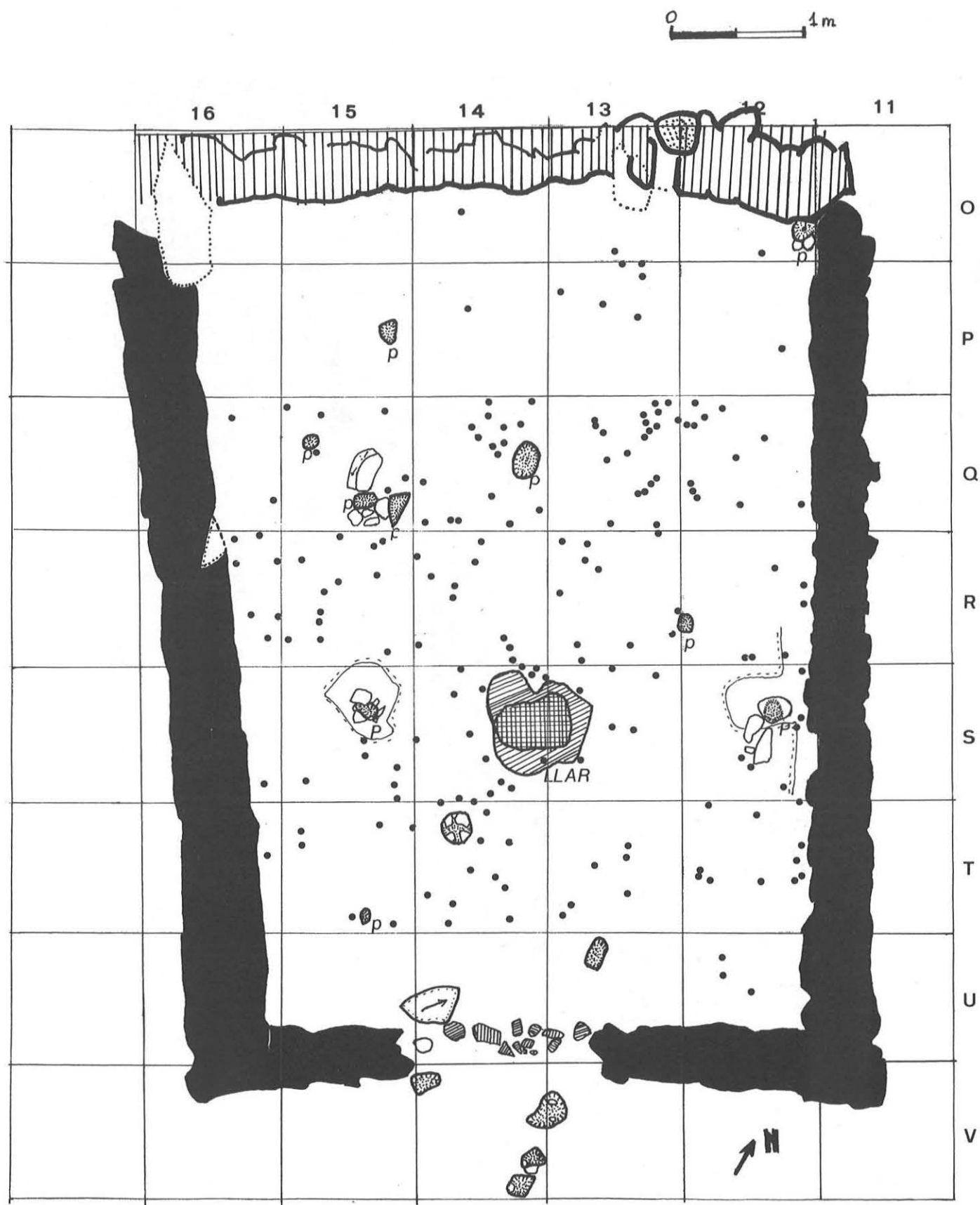
. **L' espai central del recinte**, des del qual es pot accedir a la resta de les cases (1, 2, 3 i 4) i als espais 5 i 6. Pel cantó S.O. queda limitat pel pany de muralla que tanca el recinte per aquesta banda. Pel SE. el límita el pujol, i els altres dos cantons (NE i NO) són tancats per les parets de les habitacions a les quals dóna accés. La seva superfície és d' uns 330 m². Encara no està excavat del tot, però de moment s' hi ha localitzat una fossa possiblement per a escombreries, que és estudiada en un altre capítol.

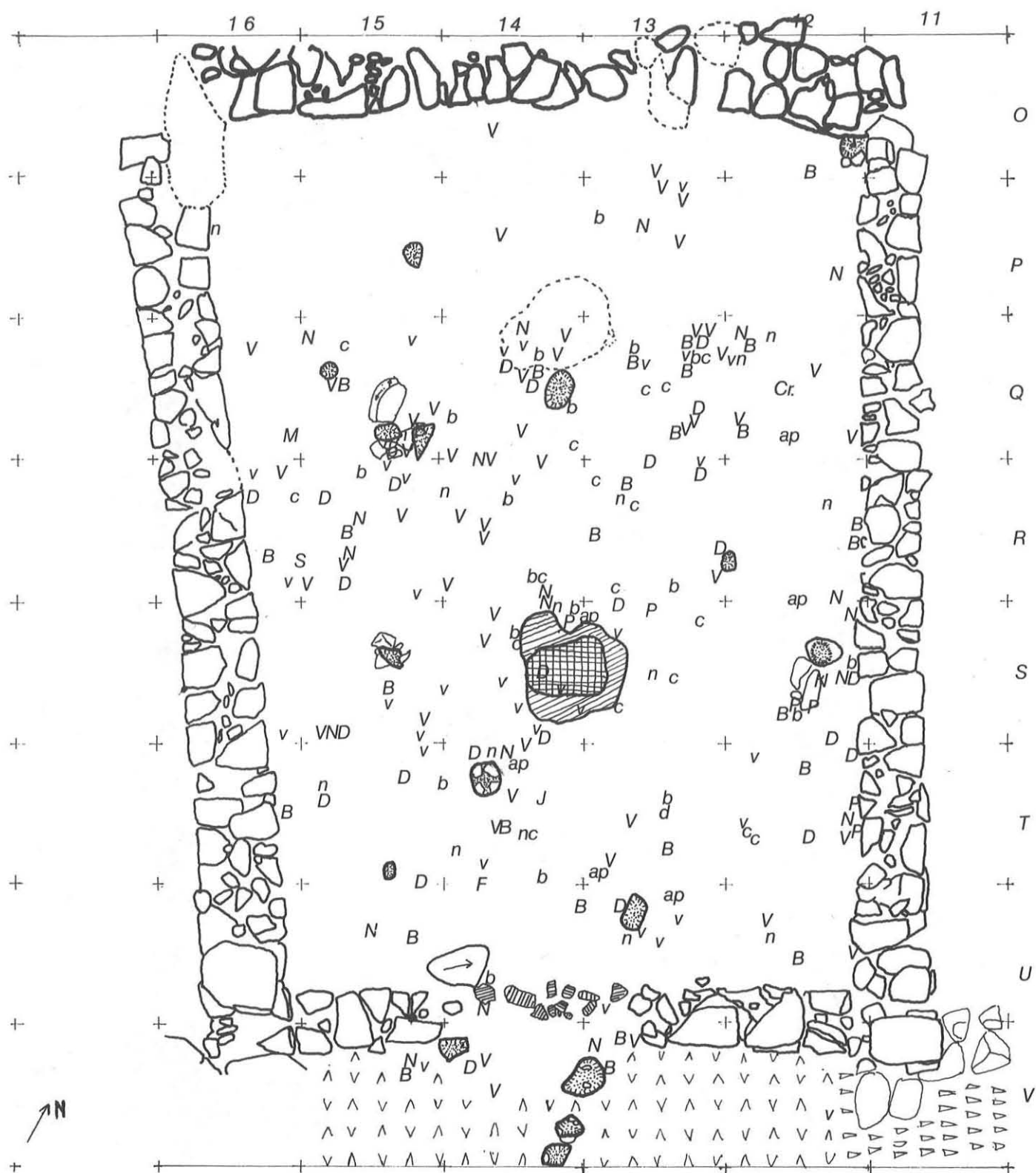

Làm. XXIV

Planta casa nº 4 – Restes paviments d'argila

Là. XXVI

Distribució del material de la casa nº4

BIBLIOGRAFIA:

- ARRIBAS, A. Los íberos, a Barcelona 1965, Ed. Ayma 1965
- BALIL, A. Casa y urbanismo en la España Antigua I i II, a Boletín del Seminario de estudios de arte y arqueología, XXXVI i XXXVII, 1970 i 1971. Valladolid, pp. 288-334 i 5-75.
- 1972- Casa y urbanismo en la España Antigua, III i IV, a Studia Archaeologica, n°s. 20 i 28, Valladolid, 1972 i 1974.
- DEDET, B. et PY, M. Introduction à l'étude de la Protohistoire en Languedoc Oriental, a A.R.A.L.O, Cahier n°. 5, Caveirac, 1975
- FORT FORNAS, A. Notas para un estudio de la vida en la Cataluña ibérica, a II Symposium de Prehistoria Peninsular, Universidad de Barcelona, 1963.
- FORTEA, J. y VERNIER, J. Recintos y fortificaciones ibéricas en la Bética, a Memorias del Seminario de prehistoria y arqueología, Salamanca, 1970.
- FULLANA, M. Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció, a Els treballs i els dies, 11, Mallorca, 1974, Ed. Moll
- JULIÀ CIVIL, M. El poblamiento ibérico en el Gironés, Tesi de Llicenciatura 1975 Universitat Autònoma de Barcelona, 1975, Inèdita.
- JUNYENT, E. y BALDELLOU, V. Estudio de una casa ibérica en el poblado de "Mas Boscà". Badalona (prov. de Barcelona), a Príncipe de Viana, 126 i 127, Pamplona, 1972, pp. 5-67.
- MALUQUER de MOTES, J. Contribución al estudio de la primitiva casa indoeuropea en la Península, a Crónica III Congreso de Arqueología Nacional, 1953
- 1954a Los poblados de la Edad del Hierro en Cortes de Navarra, a Monografías del Seminario de Arqueología, Salamanca, 1954.
- 1954b Pueblos ibéricos, a Historia de España, dirigida por Menéndez Pidal, t. I, Madrid, 1954.
- MALUQUER de MOTES, J. i d'altres, Colaboración de la Universidad de Barcelona en las excavaciones del Poblado ibérico del Molí d'Espigol, en Tornabous, a Pyrenae, 7, Barcelona, 1971, pp. 19-46
- MUNTANYÀ, R. Contribución al estudio de la arquitectura defensiva prerromana de las comarcas del Gironés, de la Selva y del Ampurdán, (Girona). Tesi de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1974. Inèdita.
- NONELL, C. Restos de la arquitectura ibérica en España. Madrid 1970.
- OLIVA PRAT, M. La fortificación de la ciudad prerromana de Ullastret, Girona, España, a VI Congreso Internacional de Ciencias pre y protohistóricas. Roma, 1962

OLIVA PRAT, M. Les fouilles archéologiques de l'oppidum d'Ullastret, Gerone. 1963

OLIVA PRAT, M. Recintos fortificados de tipo "ciclópeo" en tierras gerundenses, a Arquitectura megalítica y ciclopea catalano-balear, C.S.I.C., Barcelona 1965.

OLIVA PRAT, M. Excavaciones arqueológicas del yacimiento prerromano de Ullastret, Bajo Ampurdán (Gerona). Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 1969. Inèdita.

PERICOT GARCIA, L. Las excavaciones del poblado ibérico del "Castell", La Fosca, Palamós, a Ampurias VI, Barcelona, 1944.

PERICOT GARCIA, L. Megalitismo y ciclopeísmo, a Arquitectura megalítica y ciclòpea catalano-balear. Barcelona 1965

PICAZO, M. Contribución al estudio del poblamiento prerromano en la provincia de Gerona, Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, Barcelona, 1971. Inèdita.

PONS i BRUN, E. La distribució de la casa ibèrica al poblat de Puig Castellet (Lloret de Mar), a XX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Sant Feliu de Guixols, 1977, pp. 265-276.

PY, M. L'oppidum de Nages (Gard) (Fouilles 1958-1974), a XXXV Suplement a Gallia, Paris, 1978.

RODA de LANZA, I. El hàbitat de Sant Julià de Ramis. Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, 1970. Inèdita.

SOLANILLA, V. El poblado prerromano de la Creueta. Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona, 1970. Inèdita.

TARRADELL, M. Les arrels de Catalunya. Biografies Catalanes, 8. Barcelona 1962
Ed. Vicens Vives, 1962

VEGA de la, J. Nuevo punto de vista del sistema defensivo de Puig Castellar, a Mediterranià, Barcelona, 1965

VEGA de la, J. Recinto urbano fortificado del Turó del Mas Boscà (Badalona), 1966
a Mediterranià, 2, Barcelona, 1966.

